

ТОРА ОР • ПАРШІ ВАЄЦЕ • МААМАР 1

ושבתי בשלום אל בית אבי והיה הוי' לי...

«I повернуся з миром до дому батька мого»

Спуск Якова до Харана — це спуск Б-жественного світла у світ, який здається відокремленим від Б-га; підносячи його «камені» — літери творіння — і притягуючи наднебесну мудрість у Тору та міцвот, він перетворює цю темряву на світло. Це приводить до майбутньої насолоди (таануг), настільки великої, що порівняно з нею навіть Ім'я Б-га (Гавая) буде наче просто Ім'я Б-га (Елокім).

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

likuteitorah.com/uk/torah-ohr/vayeitzei/1/

ГОЛОВНА ДУМКА

Спуск Якова до Харана — це спуск Б-жественного світла у світ, який здається відокремленим від Б-га; підносячи його «камені» — літери творіння — і притягуючи наднебесну мудрість у Торі та міцвот, він перетворює цю темряву на світло. Це приводить до майбутньої насолоди (таануг), настільки великої, що порівняно з нею навіть Ім'я Б-га (Гавая) буде наче просто Ім'я Б-га (Елокім).

Кожен розділ: текст івритом, потім переклад, потім коротке пояснення під золотою лінією. Маленькі цифри в тексті івритом позначають примітки наприкінці.

КОРОТКО ПРО МААМАР

Маамар запитує, як камінь у стовпі Якова пов'язаний з Іменем Б-га (Гавая) і чому у вірші іменник жіночого роду поєднано з дієсловом чоловічого роду. Яков — це «юд-акев» (юд-п'ята): він притягує наднебесну мудрість (Хохма), юд, униз, до найнижчого рівня — Харана, де Б-жественний голос прихований і творіння відчуває себе відокремленим. Камені, які він зібрав, — це літери Б-жественного мовлення, що дають життя творінню; він підніс їх до єдиної юд, піднявши їх до Хохми і навіть до світла, що охоплює всі світи (совев коль альмін). Потім він поставив камінь як стовп — вав, притягуючи Хохму в Торі і міцвот, і вилив на нього олію, завдяки чому наднебесна мудрість відкривається у фізичних законах Тори з трепетом Сінаю. Мета цього спуску — очищення і перетворення темряви, особливо через повернення (тшува), яке, подібно до птаха, що говорить, приносить Б-гу насолоду, бо є несподіваним. Тоді Харан стає ріною (радісною піснею): насолодою Іцхака, «сміху», яка відкриється в майбутньому. Завдяки двом видам миру — піднесенню і спуску — ця насолода відкриється; порівняно з нею Гавая буде подібною до Елокім, а камінь, царювання (Малхут), стане її домом.

ПЛАН

1	Запитання	¶1-2
	Чому камінь залежить від того, що Гавая стає Елокім, чому у вірші змішано роди і що означають численні камені.	
2	Яков: юд, що сягає п'яти	¶3-6
	Яков притягує наднебесну Хохму з Беер-Шеви до Харана; цей спуск породжує світ відокремленості, який він прагне піднести.	
3	Камені — це літери	¶7-9
	Літери складають слова, як камені — будинки, і є неживими порівняно з тим, що несуть; творіння живе завдяки Б-жественним літерам, і навіть незліченні воїнства — завдяки одній літері.	

4	Багато каменів — в одну юд	¶10–12
	Сполучення літер творять відокремлені істоти; Яков збирає їх в юд і підносить до наднебесної Хохми, де все єдине.	
5	Стовп і олія	¶13–16
	Стовп — це вав, Хохма, притягнута в Торі і міцвот; олія — її розкриття там із трепетом Сінаю; спершу літери треба піднести до совев коль альмін.	
6	Дім мого батька: сміх Іцхака	¶17–21
	«Мій батько» — це Іцхак, майбутній сміх; насолода виникає від новизни, а перетворення темряви через тшуву обертає Харан на ріну.	
7	Майбутнє розкриття	¶22–24
	Коли нечистоту буде усунуто, творіння перейде від чогось до нічого, і відкриється нескінченна насолода сьомого дня.	
8	Мир і перетворення Гаваї на Елокім	¶25–29
	Мир поєднує протилежності; два його види відкривають насолоду над ланцюгом світів, порівняно з якою Гавая подібна до Елокім, а камінь стає її домом.	
9	Підсумок	¶30
	Власний трьохпунктовий підсумок Альтер Ребе, з відповідністю до Виходу з Єгипту, хацецу і маци.	

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ

Юд-акев (юд і п'ята) יו"ד עקב

Прочитання імені Якова як юд наднебесної Хохми, притягнутої до «п'яти» — найнижчих рівнів творіння.

Камені як літери אבנים נקראו אותיות

У Сефер Єцира літери називаються каменями: вони складають слова, як камені — будинки, і є неживими порівняно зі смислом, який несуть. Камені, зібрані Яковом, — це літери Б-жественного мовлення.

Харан і ріна חרן ורנה

Харан, від слів «горло моє пересохло», — це світ, де Б-жественний голос прихований; коли темрява перетворюється, її хет стає гей, і Харан стає ріною — радісною піснею.

Упокорення і перетворення אלקים ואתלפכא

Упокорення поганих емоцій і перетворення темряви на світло — мета спуску і джерело наднебесної насолоди.

Таануг та Іцхак תענוג, יצחק

Іцхак означає «він засміється»: наднебесна насолода, яку праця з очищення відкриє в майбутньому, подібна до насолоди від чогось несподіваного.

Два види миру ב' בחי' שלום

Мир «для далеких» — це піднесення нижнього світу, а мир «для близьких» — спуск Б-жественності в Торі і міцвот; мир поєднує протилежності.

Гавая та Елокім חו"י ואלקים

Як сонце і щит: Елокім приховує Гавая, щоб міг існувати обмежений світ. У майбутньому, порівняно з насолодою, що над обома, сама Гавая буде подібна до Елокім.

Запитання

1 **ושבתי בשלום^{1,2} אל בית אבי והיה הוי' לי לאלקים והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלקים³ כו'.**

«I повернуся з миром до дому мого батька, і Ім'я Б-га (Гавая) буде для мене Ім'ям Б-га (Елокім); і цей камінь, який я поставив як стовп, стане домом Елокім», тощо.

Маамар починається з обітниці Якова, яку він дає, вирушаючи до Харана: якщо Б-г поверне його з миром, тоді Гавая буде для нього Елокімом, а камінь, який він поставив як стовп, стане домом Елокім. Гавая — Ім'я Б-га, Який приводить усе суще до буття й перевершує його; Елокім — Ім'я, пов'язане з приховуванням та обмеженням.

וצריך להבין השייכות של האבן⁴ עם שם הוי' שכשהוי' יהיה לאלקים אז דוקא יהיה האבן בית אלקים כו'.

Тепер потрібно зрозуміти зв'язок каменя з Ім'ям Гавая: чому саме тоді, коли Гавая буде Елокімом, камінь стане домом Елокім, тощо.

Перше запитання: до чого тут камінь і Ім'я Гавая? У вірші те, що камінь стане «домом Елокім», залежить від того, що Гавая спершу стане Елокімом, але зв'язок між цими двома речами неочевидний.

גם צריך להבין כי לשון האבן הזאת הוא לשון נקיבה ומלת יהי [יהיה] הוא לשון זכר.

Також потрібно зрозуміти, [чому] вислів «цей камінь» (га-евен га-зот) має форму жіночого роду, тоді як слово «буде» (йіг'е) — чоловічого роду.

Друге запитання стосується граматики. У єврейській мові слово «камінь» (евен) має жіночий рід, і вказівне слово «цей» (га-зот) узгоджується з ним, але дієслово, що стоїть далі, «буде» (йіг'е), має чоловічий рід. У маамарі граматичне питання прямо більше не порушується; у підсумку (параграф 30) камінь ототожнюється з Малхут — рівнем, який отримує від Гавая і в прийдешньому стане посудиною для вищого розкриття.

2 **ולהבין את כל הנ"ל צריך להקדים ולבאר מ"ש לעיל מניה ויפגע במקום⁵ ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו וגוי' וישם אותה מצבה⁶ כו'**

Щоб зрозуміти все сказане вище, спершу треба пояснити те, що написано безпосередньо перед цим: «I він натрапив на це місце... і взяв із каменів того місця та поклав [ix] біля своєї голови» тощо, «і встановив його як стовп» тощо.

Щоб відповісти на це, маамар повертається до віршів, що стоять безпосередньо перед обітницею: Яков натрапив на «це місце», узяв кілька каменів із нього й поклав їх біля своєї голови, а вранці встановив камінь як стовп.

וצריך להבין ענין האבנים מה הן. וגם מה שהיו תחלה אבנים הרבה כמ"ש ויקח מאבני המקום וגו'.

І треба зрозуміти, у чому суть каменів, що вони собою являють; а також чому спочатку каменів було багато, як написано: «І взяв він із каменів того місця» тощо.

Ще два запитання: що символізують камені та чому спочатку вірш говорить про багато каменів, тоді як пізніше залишається лише один.

РОЗДІЛ 2 • 13-6

Яков: юд, що сягає п'яти

3 ויעקב עשה מהן אבן אחת כו'. אך הנה בריש הפרשה כתיב ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה⁷.

І Яков зробив із них один камінь тощо. Але на початку парші написано: «І вийшов Яков із Беер-Шеви та попрямував до Харана».

Цим завершується запитання: Яков зробив багато каменів одним, як розповідає Талмуд (Хулін 91b, цитує Раші на Берешит 28:11). Перш ніж пояснити це, маамар звертається до першого вірша парші — подорожі Якова з Беер-Шеви до Харана.

פי' יעקב הוא בחי' יו"ד עקב⁸ שהוא בחי' המשכת חכמה עילאה שהוא בחי' י' למטה מטה גם בבחי' עקביים.

Пояснення: Яков — це рівень «йуд-акев» (йуд [i] п'ята), тобто зведення вниз вищої мудрості (Хохма), що відповідає рівню йуд, аж до найнижчого, навіть до рівня п'ят.

Ім'я Яков тлумачиться як «йуд» плюс «акев» — «п'ята». Йуд, найменша літера, символізує Хохму — першу точку Б-жественної мудрості; завдання Якова — звести цю мудрість до «п'яти», найнижчого рівня існування.

4 וזהו ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה⁹ שבח' יעקב הוא הממשיך מבח' באר שבע שהוא למעלה מעלה איהו וחיוהי וגרמוהי חד עד השתלשלות למטה מטה למדרגה היותר תחתונה שהוא בח' חרן וכאשר יבואר לקמן בעז"ה [בעזרת השם].

І ось [значення слів]: «І вийшов Яаков із Беер-Шеви й пішов до Харана»: рівень Яакова — це те, що проводить униз із рівня Беер-Шеви, який перебуває на найвищій висоті, [де] «Він, Його життєві сили та Його посудини — одне», крізь ланцюг послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут) — аж до найнижчого, до найнижчого ступеня, яким є рівень Харана, як буде пояснено нижче, з допомогою Б-га.

Беер-Шева уособлює найвищий рівень, де, згідно з висловом у Тіккуней Зоар, Б-г, Його життєві сили та Його посудини — одне, без жодного розділення. Харан уособлює найнижчий ступінь ланцюга світів. Подорож Яакова між ними означає проведення Б-жественного світла від вершини ланцюга до його нижньої частини; маамар обіцяє пояснити Харан пізніше (в абзаці 20).

5 וכמ"ש צוה ישועות יעקב.¹⁰ ישועות הם ש"ע [(370)] נהורין עילאין^{11, 12, 13} ובח' יעקב מחבר וממשיך אותן למטה בבח' עקביים ג"כ.

Як написано: «Звели спасіння Яакова». Спасіння (ешуот) — це триста сімдесят (шин-айн) вищих світел, а рівень Яакова поєднує їх і притягує вниз, аж до рівня п'ят.

У вірші з Псалмів Б-га закликають «звеліти спасіння Яакова». Слово «ешуот» тлумачать як таке, що містить шин-айн — 370, число вищих світел, про які йдеться в Зогарі; завдання Яакова — поєднати ці світла й притягнути їх униз, до найнижчих «п'ят».

וגם ישועות הוא מלשון שעה כמ"ש וישע ה' אל הבל¹⁴ וגוי שהוא בח' ירידת והמשכת אורו ית' למטה מטה כו'.

Слово «ешуот» також походить від поняття «звернення» (шеїя), як написано: «І Ім'я Б-га (Гавая) звернулося (вайша) до Гевеля» тощо; це спускання та притягування вниз світла Б-га, хай буде Він благословенний, аж до самого низу тощо.

Інше тлумачення: «ешуот» пов'язане зі словом «вайша» — «Він звернувся до», як у словах про те, що Б-г звернувся до жертви Гевеля. У будь-якому разі це слово описує, як світло Б-га спускається до нижчих рівнів.

אך בהשתלשלות אור ה' כ"כ [כל כך] בצמצומים רבים עד שבא גם למטה בבחי' חרן נעשה עלמא דפרודא לגמרי וכמ"ש ונהר יוצא מעדן¹⁵ שהוא בחי' חכמה עילאה להשקות את הגן כו'.

Однак, коли світло Б-га спускається так далеко, проходячи через численні скорочення (цим-цумім), аж поки досягає навіть рівня Харана, воно стає світом цілковитої відокремленості, як написано: «І річка виходить з Едена», де Еден є рівнем вищої мудрості (Хохма), — «щоб напувати сад» тощо.

Проблема в тому, що коли світло спускається так далеко, проходячи через численні скорочення, аж поки досягає «Харана», виникає світ відокремленості, де все здається відділеним від Б-га. Вірш про річку, що виходить з Едена, наводиться, щоб показати це: Еден — це вища мудрість, а річка спускається звідти, щоб напувати сад.

6 ומשם יפרד¹⁶ שכשנמשך משם בהשתלשלות רבות וצמצומים רבים נעשים בחי' נפרדים בתכלית.

ויעקב אע"ה [אבינו עליו השלום] רצה להעלותם למעלה מעלה שיהי' [שיהיה] גם למטה בחי' יחוד ובטול ממש כמו שהוא למעלה חיוהי וגרמוהי חד כו'.¹⁷

«І звідти воно розділяється»: коли його звідти проводять униз через численні етапи послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут) і численні скорочення (цимцум), постають цілковито відокремлені сутності. А Яков, батько наш, мир йому, прагнув піднести їх якнайвище, щоб і внизу була справжня єдність і самоусунення (бітуль), як нагорі, [де] «Його життєві сили та Його посудини єдині» тощо.

У вірші далі сказано: «і звідти воно розділяється»: після численних етапів послідовного розгортання та скорочень світло породжує цілковито відокремлені сутності. Яков хотів піднести їх назад, щоб навіть унизу були та сама єдність і самоусунення, що й нагорі, де сили Б-га та Його посудини єдині з Ним.

РОЗДІЛ 3 • 17-9

Камені — це літери

7 ולזאת נאמר ויקח מאבני המקום כו'. כי הנה נודע שאבנים נקראו אותיות וכמ"ש בס"י [בספר יצירה] שני

אבנים¹⁸ בונות שתי בתים שלש אבנים בונות ששה בתים¹⁹ כו'

Тому сказано: «І взяв він із каменів того місця» тощо. Адже відомо, що літери називаються «каменями», як сказано в Сефер Єціра: «Два камені будують два доми, три камені будують шість домів» тощо.

Ось чому вірш каже, що Яков узяв «камені»: у Кабалі літери називаються каменями. Сефер Єціра рахує перестановки літер як будинки, збудовані з каменів: дві літери утворюють два сполучення, три — шість.

להיות כמו שמאבנים הרבה נעשה בית אחד שיכולים לדור בתוכו כמו"כ [כמו כן] מאותיות הרבה נעשו תיבות שבהם התלבשו השכל וגם

Адже так само, як із багатьох каменів споруджують один дім, у якому можна жити, так із багатьох літер складаються слова, в які вбирається інтелект.

Перша аналогія: з багатьох каменів споруджують один дім, у якому можна жити, а з багатьох літер складаються слова, що вміщують ідею.

כמו שהאבנים הם בחי' דומם שהוא מדרגה היותר תחתונה מכל הדי' יסודות דצח"מ [דומם צומח חי מדבר] כמו כן האותיות לגבי השכל המלוכש בהם הם בחי' דומם בתכלי' [בתכלית] שאינם מערך השכל כלל.

Так само, як камені належать до неживого рівня — найнижчого щабля серед усіх чотирьох категорій: неживої, рослинної, тваринної та людської, — так і літери, порівняно з інтелектом, втіленим у них, цілковито належать до неживого рівня, адже вони зовсім неспівмірні з інтелектом.

Друга аналогія: камінь належить до неживого — найнижчої з чотирьох категорій створіння (неживої, рослинної, тваринної та людської). Так само літери неживі порівняно з ідеєю, яку вони передають; у них самих немає нічого від інтелекту.

נמצא מובן מכל הנ"ל שאבנים נקראו אותיות וכמו"כ [וכמו כן] הוא למעלה. דהנה כתיב בדבר ה' שמים נעשו²⁰ כו'.

Отже, з усього сказаного вище зрозуміло, що літери називаються «каменями». Так само і згори, адже сказано: «Словом Імені Б-га (Гавая) були створені небеса» тощо.

Отже, літери слушно називаються каменями, і те саме справедливо згори: небеса були створені «словом Імені Б-га», тобто б-жественними літерами.

8 וכמ"ש מלכותך מלכות כל עולמים.²¹ פ"י שחיות כל העולמות שהם עולמות עד אין קץ וכמ"ש היש מספר לגדודיו.²²

І як сказано: «Царювання Твоє — царювання всіх світів». Пояснення: [що ж до] життєвої сили всіх світів, які є світами без кінця, як сказано: «Чи можна полічити Його війська?», однак джерело й корінь їхньої життєвої сили — лише рівень Його царювання (Малхут), тобто рівень слова Б-га тощо, яке постійно оживлює їх і творить із небуття в буття.

Вірш «Царювання Твоє — царювання всіх світів» навчає, що незліченні світи — такі численні, як війська Б-га у словах Йова, — усі черпають життєву силу лише з одного джерела: Малхут, «царювання» Б-га, тобто Його слово, яке постійно творить їх із небуття в буття.

הנה עכ"ז [עם כל זה] מקור ושרש חיותם אינו אלא מבחי' מלכותו שהוא בחי' דבר ה' כו' המחיה ומהוה אותם מאין ליש תמיד. להיות שהם נבראים בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] שיש גבול להשגתן ומהארץ לרקיע מהלך ת"ק שנה כו'.

[Це] тому, що вони — створені істоти, обмежені, і їхнє осягнення має межу, а «від землі до небосхилу — шлях у п'ятсот років» тощо.

Вони можуть отримувати лише з цього рівня, бо вони — обмежені створіння, осягнення яких має межу, як це ілюструє талмудичне висловлювання про шлях у п'ятсот років від землі до небосхилу.

9 ואינם כלל בערך לגבי אור ה' שהוא בבחי' א"ס המתגלה בעולמות עליונים. ולזאת אין יכולים לקבל חיותם

І вони зовсім не зрівнянні зі світлом Б-га, яке на рівні Нескінченного (Ейн Соф) розкривається у вищих світах.

Створені світи зовсім не зрівнянні з нескінченним світлом Б-га, як воно сяє у вищих світах.

רק מבחי' דבר ה' שהם אותיות שנבראו בהם שמים וארץ כו' שהם בחי' דומם לגבי אור א"ס ב"ה

Тому вони можуть отримувати життєву силу (хают) лише від рівня слова Б-га — літер, якими були створені небо й земля тощо; ці літери належать до неживого рівня порівняно з Нескінченим світлом (Ор Ейн Соф), благословенний Він.

Отже, вони не можуть отримувати життя безпосередньо від того світла, а лише через Б-жественне слово — літери, якими були створені небо й земля; ці літери подібні до неживого каменю порівняно з Нескінченим світлом.

וכמ"ש קדוש ה' צבאות וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] ²³ אות הוא בצבאות שלו ^{24, 25} ואף שהם אלף אלפין כמ"ש אלף אלפין ישמשונה ²⁶ ורבו רבבן קדמוהי וגוי וכמ"ש היש מספר לגדודיו. ²⁷

Як написано: «Святий — Ім'я Б-га (Гавая) Цеваот», і як сказали наші мудреці, благословенної пам'яті: «Він — ос (знак або літера) серед Його цеваот».

Ім'я «Гавая Цеваот» читають як «цеваот»: «Він — ос серед Його цеваот». Ос означає «знак», а також «літера», і маамар розуміє це слово як «літера»: кожне воїнство живиться від літери.

עכ"ז [עם כל זה] מאחר שהם בעלי גבול חיותם אינו אלא מבחי' אות א' בלבד שהוא בחי' דומם לגמרי לגבי שם הוי' שהוא בבחי' א"ס כו' כנ"ל.²⁸

І хоча їх тисячі тисяч, як написано: «Тисяча тисяч служили Йому, і міріади міріад стояли перед Ним» тощо, і як написано: «Чи є число Його воїнствам?», проте, оскільки вони скінченні, їхня хаотичність походить лише від однієї-єдиної літери, яка цілковито належить до неживого рівня порівняно з Іменем Гавая, що належить до рівня Нескінченного тощо, як згадувалося вище.

Хоча воїнств тисячі й тисячі, як побачив Даниїл, і вони незліченні, як каже приятель Йова, через свою скінченність вони отримують життєву силу лише від однієї літери, яка є неживою порівняно з Іменем Гавая — Нескінченим.

РОЗДІЛ 4 • 110-12

Багато каменів — в одну юд

והנה השתלשלות כל העולמות ברכוי רכבות מדרגות תלוי הכל לפי אופן צירופי האותיות²⁹ שבבחינת דבר ה' להתהוות נבראים פרטיים בעלי גבול ונפרדים כו'.

Отже, ланцюг послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут), що простягається через міріади й міріади сходинок, цілковито залежить від способу сполучення літер на рівні слова Б-га, завдяки чому виникають окремі створіння — обмежені й відокремлені одне від одного тощо.

Кожне окреме створіння на кожній сходинці є наслідком особливого сполучення Б-жественних літер; те, як розташовані літери, визначає, що саме виникає.

ויעקב אע"ה [אבינו עליו השלום] רצה להעלותם למעלה. לזאת ויקח מאבני המקום³⁰ שהם אותיות הרבה ועשה מהן אבן אחת

І Яаков, наш праотець, мир йому, хотів піднести їх угору. Тому «він узяв із каменів того місця» — численних літер — і зробив із них один камінь, який є літерою йуд; саме це [мається на увазі у словах] «і поклав [י] біля голови своєї» тощо.

Яаков хотів піднести ці створіння назад угору, тому він «узяв із каменів того місця» — численних літер — і зробив із них один камінь: літеру йуд, найменшу літеру, що символізує мудрість (Хохма). Саме тому її покладено «біля голови своєї» — там, де міститься інтелект.

שהוא אות היו"ד שזהו וישם מראשותיו כו' שכמו שלמטה באדם יש שכל ומדות והאותיות הם המלבישים לבחי' שכל ומדות שמתלבשים בהם.

Адже так само, як унизу, в людині є розум і емоційні атрибути (мідот), а літери слугують одягом для розуму й емоційних атрибутів, які в них убрані,

Маама́р пояснює це на прикладі людини: у неї є розум і емоції, а літери (слова) є одягом, у який вони вбираються.

כמו"כ [כמו כן] למעלה יש בחי' חב"ד [חכמה בינה ודעת] וז"ת [זו"ת תחתונות] רק שם הוא חכים ולא בחכמה ידיעא³¹ מבין ולא בבינה ידיעא ולא מכל מדות אל"ן ששם הוא בבחי' יחוד ובטול בתכלית.

так само і нагорі є рівні мудрості (Хохма), розуміння (Біна), знання (Даат) і семи нижніх [сфер духовного прояву (сфїрот)]; однак там Він «мудрий, але не пізнаваною мудрістю; розуміє, але не пізнаванням розумінням», і не є жодним із цих атрибутів, адже там усе перебуває у стані цілковитої єдності й самоусунення (бітуль).

Нагорі також є інтелект — Хохма, Біна й Даат — і сім емоційних сфїрот, але там вони цілковито єдині з Б-гом. Як сказано в молитві Еліягу в Тікуней Зога́р, Він мудрий, але не мудрістю, яку можна пізнати.

11 וכמ"ש לך ה' הגדולה כו' וחיוהי וגרמוהי חד כו'. ובחי' דבר ה' הם האותיות שבהם מתלבשים חב"ד [חכמה בינה ודעת] ומדות שהם ע"ס [עשר ספירות] עליונות.

Як написано: «Тобі, Гавая, належить велич» тощо, і «Його життєві сили та Його посудини — одне» тощо. Рівень слова Б-га — це літери, у які вбрані мудрість (Хохма), розуміння (Біна) і знання (Даат), а також емоційні атрибути (мідот), що становлять десять вищих сфер духовного прояву (сфїрот).

У вірші «Тобі, Гавая, належить велич...» перелічено сфїрот, а вислів із Тікуней Зога́р додає, що вони єдині з Ним. Б-жественне слово — це літери, і в них убрані десять вищих сфїрот.

ובחי' אות היו"ד שהיא נקודה קטנה מרמז על היות שבו מתלבש בחי' חכמה שהוא בחי' אין ובטול בתכלית.³²

Рівень літери йуд, яка є малою крапкою, натякає на те, що в ній убраний рівень Хохма, що є аспектом «ніщо» (айн) і цілковитого самоусунення (бітуль).

Йуд — це лише крапка. Її малий розмір відповідає Хохмі, яку називають «ніщо» (айн): це перший спалах мудрості, ще до того, як вона набуде будь-якої форми, — стан цілковитого самоусунення.

12 ואות הה"א³³ שהיא בחי' התפשטות אורך ורוחב מרמז על שהוא בחי' לבוש לבחי' בינה וכו'.

А літера гей, що розгортається в довжину й ширину, вказує на те, що вона є облаченням рівня розуміння (Біна) тощо.

Літера гей широка й розгортається і в довжину, і в ширину, тому вона відповідає Біні, де точка мудрості розширюється й розвивається.

וכמו"כ [וכמו כן] שאר האותיות שבהם מתלבשים בחי' מדות העליונות. וזהו שיעקב עשה מכל האבנים אבן אחת שהוא אות הוי"ד להעלותן לבחי' חכמה עילאה.

Так само й інші літери, в яких облачаються рівні вищих емоційних атрибутів (мідот). І ось [чому] Яаков зробив з усіх каменів один камінь — літеру йуд, — щоб піднести їх до рівня вищої мудрості (Хохма).

В інших літерах облачаються емоційні атрибути. Зібрати всі камені в один йуд означає піднести всі літери до вищої Хохми, де вони перебувають у стані самоусунення перед Б-гом.

РОЗДІЛ 5 • 113-16

Стовп і олія

13 ואזי אח"כ וישם אותה מצבה³⁴ הוא בחי' אות הוא"ו שעשה והמשיך מבחי' י' לבחי' ו' להיות התלבשות

בחי' חכמה עילאה למטה בבחי' תומ"צ [תורה ומצות] וכנודע תמונת אות הוא"ו שעל ראשו נקודת הוי"ד³⁵

А потім слова «і поставив її стовпом» означають рівень літери вав: він утворив і провів [י] від рівня йуд до рівня вав, щоб вища мудрість (Хохма) вбиралася вниз в Тору та міцвот.

Після піднесення настає спуск. Поставити камінь стовпом означає літеру вав — вертикальну лінію: Яаков провів йуд униз, перетворивши її на вав, щоб вища Хохма вбралася в Тору та міцвот унизу.

ואח"כ הולך ומתמשך למטה כמו כן אורייתא מחכמה עילאה נפקת ונמשך ומתפשט למטה בדברים גשמיים כו'.

Як відомо, у формі літери вав на її верхівці є крапка йуд, а потім вона продовжується вниз. Так само «Тора виходить із вищої Хохми» і притягується вниз, поширюючись у фізичних речах тощо.

Вав пишеться як крапка, подібна до йуд, на верхівці, від якої вниз тягнеться лінія. Так само Тора, яка «виходить із вищої Хохми», спускається й убирається в матеріальні речі.

14 וזהו ויצוק שמן על ראשה³⁶ פיי שמן הוא בחיי חכמה עילאה³⁷ וכמ"ש שמן משחת קדש.³⁸

І це [значення слів] «і вилив олію на її верхівку». Пояснення: олія — це рівень вищої мудрості (Хохма), як написано: «олія святого помазання».

Виливання олії на стовп — це наступний етап. Олія символізує вищу мудрість; вірш про «олію святого помазання» наведено, щоб показати олію як символ святості, що сходить згори.

להיות גלוי בחיי חכמה עילאה ממש למטה בבחי מצבה הנ"ל שהוא בחיי תורה ומצות שמלובשים למטה בדברים גשמיים המחליף פרה בחמור³⁹ כו' כשר פסול כו' עכ"ז [עם כל זה] יהיה בהם גילוי בחיי חכמה עילאה ממש כמו שהוא למעלה.

[Це потрібно], щоб сама вища мудрість (Хохма) була явлена внизу на рівні згаданого вище стовпа, який є рівнем Тори й міцвот, що внизу облачені в матеріальні речі: «той, хто міняє корову на осла» тощо, кошерне [й] непридатне тощо; попри це, в них буде явлена сама вища мудрість, так само, як вона є нагорі.

Мета полягає в тому, щоб сама вища мудрість була явлена у стовпі, тобто в Торі й міцвот, хоча вони стосуються матеріальних предметів: законів про обмін корови на осла, про те, що є кошерним, а що непридатним. Навіть у цьому Б-жественна мудрість має бути явлена так само, як вона явлена нагорі.

15 וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] מה להלן באימה וביראה⁴⁰ אף כאן באימה וביראה. פיי מה להלן בשעת מתן תורה על הר סיני שהיו באימה וביראה שאז הי' [היה] בחיי גילוי בתכלית ששמעו מפי עצמות המאציל אנכי ה' אלקיך כו'.

І як сказали наші благословенної пам'яті Мудреці: «Так само, як там [це було] у страху та трепеті, так і тут [це має бути] у страху та трепеті». Пояснення таке: «як там» — під час Дарування Тори на горі Синай, коли вони були у страху та трепеті, адже тоді розкриття було найвищою мірою: вони почули з уст Сутності Еманатора: «Я — Гавая, твій Б-г» тощо.

Мудреці навчали, що Тору слід вивчати з таким самим страхом і трепетом, як на Синаї. Там розкриття було повним: Ізраїль почув «Я — Гавая, твій Б-г» від самої Сутності Б-га, і тому сповнився трепетом.

Мудреці навчали, що Тору слід вивчати з таким самим страхом і трепетом, як на Синаї. Там розкриття було повним: Ізраїль почув «Я — Гавая, твій Б-г» від самої Сутності Б-га, і тому сповнився трепетом.

אף כאן היינו אף כמו שהתורה מלובשת למטה בדברים גשמיים יהי [יהיה] עיי גילוי חכמה עילאה ממש
 כמו שהי [שהיה] אז וכמ"ש ואשים דברי בפך⁴¹ כו'.⁴²

«Так і тут» означає: навіть коли Тора внизу вдягнена у фізичні речі, це має відбуватися через розкриття самої вищої мудрості (Хохми), як було тоді, як написано: «І вклав Я слова Мої в уста твої» тощо.

«Так і тут» означає, що навіть тепер, коли Тора вдягнена у фізичні речі, вона має нести те саме розкриття вищої Хохми, що й тоді. Вірш «І вклав Я слова Мої в уста твої» виражає це: власні слова Б-га звучать з уст того, хто вивчає Тору.

16 ולהיות גילוי כזה למטה הוצרך יעקב מתחלה להעלות למעלה לבחי' סוכ"ע. וכמ"ש וירימה מצבה⁴³ להיות כי נעוץ סופן בתחלתן⁴⁴ ועיי' נעוץ תחלתן בסופן כו' שמדרגה היותר גבוה יותר יכולה לירד ולהתפשט מטה מטה כידוע:⁴⁵

А щоб таке розкриття відбулося внизу, Яаковові спершу потрібно було піднести їх на найвищий рівень — до рівня світла, що охоплює всі світи (совев коль альмін). Як сказано: «і підніс її як стовп», — адже «їхній кінець вклинений у їхній початок», і завдяки цьому «їхній початок вклинений у їхній кінець» тощо; бо що вищий рівень, то більше він здатен опуститися й поширитися все нижче й нижче, як відомо.

Щоб звести таке розкриття вниз, Яаковові спершу потрібно було піднести літери до совев коль альмін — світла, що охоплює всі світи, — як сказано в пізнішому вірші цієї параші про Яакова: «він підніс її як стовп». Принцип із Сефер Єціра полягає в тому, що кінець вклинений у початок: найнижче корениться в найвищому, і що вищий рівень, то далі вниз він може сягнути.

РОЗДІЛ 6 • 117-21

Дім мого батька: сміх Іцхака

17 וזהו ושבתי בשלום אל בית אבי והי' [והיה] הוי' לי לאלקים. שכל זה יהיה עיי העלאות והמשכות שממטה למעלה ומלמעלה למטה שהוא בחי' וישם מראשתיו כו'

І ось [значення слів]: «І повернуся з миром до дому батька мого, і Ім'я Б-га (Гавая) буде для мене Ім'ям Б-га (Елокім)»; усе це здійсниться завдяки піднесенням і притягненням — знизу вгору та згори вниз, тобто завдяки рівню (бхіна) «і поклав [ix] біля своєї голови» тощо, а потім — «і вилив на нього олію» тощо, як згадувалося вище.

Тепер маамар повертається до обітниці. Усе це здійснюється через два рухи: піднесення знизу — «поклав [ix] біля своєї голови», а потім спуск згори — «вилив на нього олію».

ואח"כ ויצק עליה שמן כוי כנ"ל כי הנה אבי⁴⁶ קאי על יצחק וכמ"ש כי אתה אבינו⁴⁷ שלע"ל [שלעתיד לבוא] יאמרו על יצחק כי אתה אבינו כוי.

Адже «мій батько» означає Yitzchak, як сказано: «Бо Ти — наш батько»; у майбутньому про Yitzchak скажуть: «Бо Ти — наш батько» тощо.

«Мій батько» означає Yitzchak: у Талмуді (Shabbos 89b) розповідається, що в майбутньому, після того як Yitzchak заступиться за своїх дітей, Ізраїль скаже йому словами Ішаягу: «Бо Ти — наш батько».

18 והנה יצחק הוא מלשון צחוק ותענוג וכמ"ש צחק עשה לי⁴⁸ כוי כל השמע יצחק לי

А тепер, Іцхак походить від слова «цехок» (смiх) і насолода, як сказано: «[Б-г] дав мені смiх», тощо, «кожен, хто почує, сміятиметься (іцхак) зі мною».

Ім'я Іцхак походить від слова «цехок», як сказала Сара після його народження: «Б-г дав мені смiх; кожен, хто почує, сміятиметься зі мною». Сміх виражає насолоду.

והוא לשון עתיד שיתגלה בחיי התענוג העליון⁴⁹ שלמעלה והוא ע"י בחיי הבירורי [הבירורים / הברורים] שלמטה בבחי' אתכפיא ואתהפכא מחשוכא לנהורא ע"י העלאות והמשכות כנ"ל.

I [іцхак, «він сміятиметься»] — це форма майбутнього часу, [тобто] в майбутньому розкриється вища насолода згори; це станеться завдяки бірурім (очищенню) внизу, через іскафію (підкорення) та ітгапху (перетворення) темряви на світло, завдяки піднесенням і притягненням згори вниз, про які йшлося вище.

Іцхак — це також дієслово в майбутньому часі: «він сміятиметься». Отже, воно вказує на вищу насолоду, яка розкриється в майбутньому завдяки роботі з очищення нижнього світу: підкоренню зла й перетворенню темряви на світло.

19 וכמו התענוג והצחוק שלמטה שאינו אלא מאיזו שינוי והתחדשות כמו למשל צפור המדברת⁵⁰ וכדומה שאין דרכה וטבעה לדבר משא"כ מאדם המדבר אין מקבלים תענוג כלל לפי שדרכו בתמידות לדבר. וכמו"כ [וכמו כן] ממש למעלה.

Так само насолода й сміх унизу виникають лише завдяки якійсь зміні та новизні. Наприклад, птах, що говорить, і тому подібне: йому не властиво говорити за своєю природою. Натомість людина, яка говорить, зовсім не викликає насолоди, адже говорити для неї звично завжди. І точно так само — нагорі.

Насолоду приносить те, що є новим. Птах, який говорить, тішить нас, бо мовлення не властиве його природі; людина, яка говорить, нікого не тішить, бо для неї це звично. Так само й нагорі: насолоду Б-гові приносить те, що є несподіваним.

הנה בחי' יעקב הוא י' עקב שהוא בחי' ירידת והשתלשלות אלקות עד למטה מטה גם בבחי' עקבי' שהם עולמות הנפרדים לגמרי ובעלי גבול כו'.

Рівень Якова — це йуд-акев (йуд, що сягає п'яти): спуск і ланцюг послідовного розгортання Б-жественності згори вниз аж до найнижчого, навіть до рівня п'ят, тобто до цілковито відокремлених і обмежених світів тощо.

Яков — це йуд, що сягає п'яти: Б-жественність спускається аж до найнижчих, обмежених світів, які здаються цілковито відокремленими від Нього.

20 וכמ"ש ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה⁵¹ שנמשך ונשתלשל בהשתלשלות וצמצומים כ"כ [כל כ'] להתהוות יש מאין בעלי גבול ועלמין דפרודי

Як написано: «І Яков вийшов із Беер-Шеви й пішов до Харана»: [Б-жественність] була притягнута вниз і спускалася через ланцюг послідовного розгортання світів згори вниз (ішта-лшелут) і численні скорочення (цимцум), аж до того, що обмежені істоти й світи розділеності постали з нічого,

Подорож Якова до Харана знову тлумачиться як спуск Б-жественності: численні скорочення приводять до того, що з нічого постають обмежені, відокремлені світи.

שהם בחי' נברא'י [נבראים] נפרדים שהם בחי' יש ונפרד בפ"ע [בפני עצמן] שנק' חר"ן והוא מלשון נחר גרונ'י^{52,53} כו'.

— окремі створені істоти, які є чимось (еш) і відокремлені самі по собі; це називається Харан, і ця назва пов'язана зі словом «ніхар» — «горло моє пересохло» тощо.

Ці відокремлені істоти, які відчувають себе самостійним буттям, називаються Харан. Маамар пов'язує цю назву зі словом «ніхар» — «пересохло»: воно має ті самі літери хет і рейш, що й слово у вірші з Псалмів «горло моє пересохло».

והיינו שהחיות אלקות הנמשך ומתלבש בהם שנק' בחי' גרון שהוא קול כנודע⁵⁴ מכוסה ומוסתר בהם לגמרי עד

Тобто Б-жественна життєва сила, що притягується вниз і вдягається в них, називається рівнем горла, яке є голосом, як відомо; вона цілковито покрита й прихована в них,

Б-жественна життєва сила в створіннях називається «горлом», адже горло породжує голос — Б-жественне мовлення, яке їх створює. У цих світах цей голос цілковито покритий і прихований.

שהם עלמין דפרודי וחשך לגמרי כאלו הם יש ונפרד בפ"ע [בפני עצמו] ואזי נקי חרן לשון נחר גרוני כו'. וכמ"ש נאלמתי דומיה⁵⁵ כו'.

аж поки вони не стають світами розділеності й цілковитої темряви, ніби є чимось відокремленим самі по собі; тоді це називається Харан — від слова «горло моє пересохло» тощо. І, як написано: «Я онімів у мовчанні» тощо.

Отже, світи стають відокремленими й темними, ніби існують самі по собі. Це і є «пересохле горло» та мовчання у словах «Я онімів у мовчанні»: Б-жественного голосу не чути.

21 והנה תכלית המכוון בירידת והשתלשלות אור ה' כ"כ [כל כך] למקום חשך ועלמין דפרודי. היינו בכדי שיהי' [שיהיה] אתכפיא ואתהפכא מחשוכא לנהורא כו'

Отже, кінцева мета спуску світла Б-га та ланцюга послідовного розгортання світла Б-га згори вниз (ішталшелут) — аж до місця темряви й світів відокремленості — полягає в тому, щоб відбулося підкорення темряви та її перетворення на світло тощо.

Навіщо світло Б-га спустилося так далеко — у темряву й відокремленість? Щоб темряву можна було підкорити й перетворити на світло (іскаф'я та ітгапха — підкорення й перетворення).

להפוך את כל המדות רעות שהם האהבה ורשפי אש של הבלי עולם או הכעס כו'

перетворити всі погані емоційні атрибути (мідот) — любов і палке горіння заради марнот світу, гнів тощо,

У людині це означає погані емоції: палаючу любов до марнот світу, гнів і подібне.

להפכם שיהיו רק לה' לבדו ולהיות בבחי' בטול הרצון לה' לבד ולא בבחי' יש ונפרד בפ"ע [בפני עצמו] כו'.

перетворити їх так, щоб вони були спрямовані лише до Б-га, і щоб перебувати в стані самоусунення (бітуль) волі (рацон) перед одним лише Б-гом, а не відчувати себе окремою сутністю, тощо.

Ці емоції слід перетворити так, щоб вони були спрямовані лише до Б-га, а людина відмовилася від власної волі перед Б-гом, замість того щоб відчувати себе відокремленою особистістю.

ונקי בחי' זאת בחי' תשובה שהוא בחילא יתיר כו' דהיינו המדות רעות שהם ברשפי אש להפכם ולהשיכם לה' לכד כנ"ל

І цей рівень (бхіна) називається поверненням (тшува), яке відбувається «з більшою силою» тощо; тобто [взявши] погані атрибути, що палають вогнем, перетворити їх і повернути лише до Б-га, як згадувалося вище.

Таке перетворення називається тшувою, яка діє «з більшою силою»: сам вогонь поганих емоцій спрямовується назад до Б-га.

(וזהו במקום שבעלי תשובה עומדין⁵⁶ צדיקי' [צדיקים] גמורים אין יכולים לעמוד). ועיי' נעשה תענוג גדול למעלה והוא מבחי' אתכפיא ואתהפכא מחשוכא לנהורא שלמטה.

(І це [значення слів]: «Там, де стоять ті, хто повернувся до Б-га, цілковито праведні не можуть стояти».) І завдяки цьому нагорі виникає велика насолода (таануг), що походить від підкорення й перетворення темряви на світло внизу.

Саме тому ті, хто повернувся до Б-га, стоять там, де не можуть стояти навіть цілковито праведні. Це перетворення приносить велику насолоду нагорі.

וזהו יפה שעה אחת בתשובה^{57,58} כו' להיות שעיי' בחי' תשובה דוקא נעשה התענוג למעלה כ"כ [כל כ'] שהוא ממש כמשל צפור המדברת כנ"ל

І це [значення слів]: «Одна година тшуви прекрасніша» тощо, адже саме завдяки тшуві нагорі виникає така насолода — точнісінько як у притчі про птаха, що говорить, згаданій вище;

Мішна каже, що одна година тшуви в цьому світі прекрасніша за все життя у Майбутньому світі. Тшува приносить насолоду нагорі, як птах, що говорить у притчі: це щось несподіване.

ואזי נעשה מבחי' חר"ן רנ"ה וכנודע על ענין חמץ ומצה שמאות החי"ת של חמ"ץ נעשה ה"א כמ"ש בזהר פ' פנחס⁵⁹ ע"פ גער חי"ת קנה^{60,61} כו' ונעשה בחי' מצה.

і тоді з Харану постає ріна (радісний спів). Як відомо щодо хацецу (квасного) та маци (прісного хліба): з літери хет у слові хаец утворюється гей, як сказано в Зогарі, у розділі Пінхас, щодо вірша «Докори звіра (хаяс, прочитане як хет) очерету» тощо, і постає маца.

Тоді Харан стає ріною, радісним співом: хет перетворюється на гей. Те саме відбувається з хацецом і мацою, назви яких відрізняються лише літерами хет і гей; Зогар читає слова «докори звіра (хаяс) очерету» як докір літері хет.

כמו"כ [כמו כן] מחרן נעשה רנה כמ"ש באבוד רשעים רנה⁶² שהוא בחי' התענוג שנעשה למעלה מבחי' אתכפיא ואתהפכא כנ"ל.⁶³

Так само з Харану постає ріна, як написано: «Загибель нечестивих супроводжується радісним співом» (ріна). Це насолода (таануг), що виникає нагорі завдяки підкоренню й перетворенню, як згадувалося вище.

Вірш «Загибель нечестивих супроводжується радісним співом» показує, що ріна з'являється, коли зло подолане. Ця ріна — насолода нагорі, що виникає завдяки підкоренню й перетворенню темряви.

РОЗДІЛ 7 • 122-24

Майбутнє розкриття

22 והנה בחי' התענוג הזה יתגלה לעתיד דוקא שאז ואת רוח הטומאה אעביר⁶⁴ כו' שלא יהיה עוד בחי' חשך ובירורי' [ובירורים] כמו שהוא עתה בעליות וירידות אלא כמ"ש בחריש ובקציר תשבות⁶⁵ כמבואר במ"א.

І ось ця насолода відкриється саме в майбутньому, адже тоді «Я усуну дух нечистоти» тощо, тож більше не буде темряви й очищення, як тепер, із піднесеннями та спадами; натомість буде, як сказано: «Під час оранки й жнив ти спочинеш», як пояснюється в іншому місці.

Ця насолода повністю відкриється лише в майбутньому, коли Б-г усуне з землі дух нечистоти. Тоді більше не буде темряви, яку треба очищувати, і не буде злетів та падів; праця «оранки й жнив», тобто очищення, припиниться, і настане спокій.

23 ויהיה בחי' גילוי אור ה' למטה בבחי' יחוד וביטול בתכלית כמו שהוא למעלה בעולמות עליונים דאיהו וחיוהי וגרמוהי חד כו' שעתה הוא מאין ליש כו' משא"כ לעתיד יהיה מיש לאין בבחי' ביטול ואתהפכא כו'.

І буде внизу розкриття світла Б-га у стані цілковитої єдності та самоусунення (бітуль), як і вгорі, у вищих світах, де «Він, Його життєві сили та Його посудини — одне» тощо. Адже тепер усе йде від нічого до чогось тощо, тоді як у майбутньому буде від чогось до нічого — у стані бітулю й перетворення тощо.

У майбутньому світло Б-га розкриється внизу з тією самою єдністю, що й у вищих світах. Тепер творіння розвивається «від нічого до чогось», і виникають істоти, які відчують себе самотійно реальними; тоді ж воно розвиватиметься «від чогось до нічого»: усе суще приходить до стану бітулю перед Б-гом і перетвориться.

24 ואזי יתגלה בחי ענג העליון שהוא בבחי א"ס והוא בחי יום הז' יום שכולו שבת ומנוחה לחי העולמים⁶⁶ שהוא בחי גילוי ענג העליון כנודע שנעשה מהבירורים שלמטה בשיתא אלפי שנים כו'.

І тоді розкриється вища насолода, що перебуває на рівні Нескінченного (Ейн Соф); це рівень сьомого дня — «дня, що весь є Шабатом і спокоем для вічного життя», тобто розкриття вищої насолоди, яке, як відомо, стає можливим завдяки очищенню внизу протягом шести тисяч років тощо.

Тоді розкриється вища насолода, яка є нескінченною. Це «сьомий день» — доба, цілковито присвячена Шабату й спокою; вона є плодом праці з очищення протягом шести тисяч років існування світу.

וזהו ושבתי כו' אל בית אבי⁶⁷ שהוא בחי חזרה והשבה של בחי יעקב מבחי חר"ן כנ"ל לבחי רנה שנק' בית אבי שהוא בחי יצחק שהוא בחי הצחוק והתענוג העליון שיתגלה לעתיד מבחי אתכפיא ואתהפכא הנ"ל:

І це [значення слів] «І повернуся» тощо — «до дому мого батька»: це повернення й відновлення рівня Якова з рівня Харана, як згадувалося вище, до рівня ріни (пісні), яку називають «домом мого батька»; це рівень Іцхака — вищий сміх і насолода, що розкриються в майбутньому завдяки підкоренню та перетворенню, про які йшлося вище.

Це повернення Якова «до дому мого батька»: повернення з Харана — прихованого Б-жественного голосу — до ріни, пісні насолоди, що відповідає рівню Іцхака, сміх якого розкриється в майбутньому.

РОЗДІЛ 8 • ¶25-29

Мир і перетворення Гаваї на Елокім

25 וזהו שיאמרו לעתיד על יצחק דוקא כי אתה אבינו להיות כי זהו תכלית המכוון בירידת והשתלשלות העולמות כדי שע"י יהיה צחוק ותענוג למעלה כנ"ל.

І ось чому в майбутньому саме про Іцхака скажуть: «Бо ти — наш батько»: адже в цьому полягає остаточна мета спуску та ланцюга послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут), щоб завдяки цьому нагорі були сміх і насолода (таануг), як згадувалося вище.

Чому в майбутньому Ізраїль назве саме Іцхака, з-поміж усіх праотців, «нашим батьком»? Тому що вся мета спуску світів — сміх і насолода нагорі, а Іцхак і є цим сміхом.

וזהו ושבתי בשלום כו'. כי בחי' ענג הנ"ל שיתגלה לעתיד הוא דוקא ע"י בחי' העלאות והמשכות שהם בחי' הכירורים למטה בבחי' אתכפייא ואתהפכא כנ"ל שנקרא בחי' שלום.

I ось [що означають слова] «I повернуся з миром» тощо. Адже згадана вище насолода (таануг), яка відкриється в майбутньому, виявляється саме завдяки піднесенням і низведенням — очищенню внизу через підкорення й перетворення, як згадувалося вище; [i це] називається рівнем миру (шалом).

Тепер пояснюється слово «з миром». Насолода майбутнього відкриється завдяки двом рухам — піднесенню й низведенню, тобто очищенню світу через підкорення й перетворення зла; поєднання цих двох рухів називається «миром».

להיות כי שלום הוא המחבר שני הפכים וכמ"ש עושה שלום במרומיו.⁶⁸ שמיכאל שר של מים⁶⁹ וגבריאל שר של אש כו'.

Адже мир поєднує дві протилежності, як написано: «Він творить мир у Своїх висотах», — бо Міхаель є князем вод, а Гавріель — князем вогню тощо.

Мир поєднує протилежності. Мідраш тлумачить слова «Він творить мир у Своїх висотах» так: Б-г творить мир між Міхаелем, ангелом снігу (якого тут названо князем вод), і Гавріелем, ангелом вогню, щоб жоден не завдав шкоди іншому.

26 והנה כתיב שלום שלום לרחוק ולקרוב⁷⁰ והיינו ב' בחי' שלום⁷¹ שלום מלמטה למעלה והיינו לרחוק שנעשה קרוב שהוא בחי' העלאה ממטה למעלה.

Тепер написано: «Мир, мир далекому й близькому». Тобто [є] два рівні миру: мир знизу вгору — «далекому», який стає близьким; це піднесення знизу вгору.

Пророк Ісаїя двічі каже «мир, мир», отже, існують два види миру. Перший — мир «далекому»: той, хто далекий, нижній світ, приводиться до близькості, підносячись знизу вгору.

ושלום מלמעלה למטה היינו בחי' ירידת והמשכת אלקות למטה בבחי' תורה ומצות כמבואר לעיל במ"ש ויצק שמן כו'.

а мир згори вниз — це спуск і притягування Б-жественності вниз, у Тору й міцвот, як пояснено вище щодо слів вірша «I він вилив олію» тощо.

Другий — мир «близькому»: Б-жественність спускається згори в Тору й міцвот, як олія, яку Яаков вилив на стовп.

27 ועי' כי בחי שלום הנ"ל שהם בחי אתהפכא מחשוכא לנהורא שלא יהיו בבחי' עלמין דפרודי רק בבחי'

יחוד וביטול כמו שהוא למעלה בעולמות עליוני' [עליונים] ממש

А завдяки двом згаданим вище рівням миру (бхінот), тобто перетворенню темряви на світло, вони не перебуватимуть у стані світів розділеності, а будуть лише в стані єднання й самоусунення (бітуль), як це справді є нагорі, у вищих світах,

Завдяки цим двом видам миру темрява перетворюється на світло, а нижні світи перестають бути світами розділеності й єднуються з Б-гом, як це відбувається у вищих світах.

ואזי אשוב אל⁷² בית אבי שיתגלה ממילא בחי' הענג העליון שהוא בבחי' א"ס ממש למעלה מעלה מהשתלשלות העולמות במדרגות רבות מעלה ומטה וחשך ואור.

Тоді «я повернуся до дому батька мого»: вища насолода, яка справді перебуває на рівні Нескінченного (Ейн Соф), незмірно вище за ланцюг послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут) з його численними ступенями — вищим і нижчим, темрявою і світлом, — виявиться сама собою.

Тоді «я повернуся до дому батька мого»: вища насолода виявиться сама собою. Вона нескінченна й перебуває незмірно вище за весь ланцюг світів із його розрізненнями вищого й нижчого, темряви й світла.

משא"כ לגבי עצמותו ומהותו ית' קטן וגדול שוים ממש בלי שינוי וכחשכה כאורה⁷³ ממש.

Тоді як щодо Його сутності й буття, благословенний Він, мале й велике справді рівні, без жодної зміни, і «темрява — точнісінько як світло».

Для самої сутності Б-га ці розрізнення зовсім не існують: мале й велике однакові, а темрява — як світло, як сказано в Псалмі.

28 ואזי והיה הוי' לי לאלקים כו'. כי הנה כתיב כי שמש ומגן⁷⁴ הוי' אלקים שכמו שהמגן הוא נרתק

להשמש ומכסה ומסתיר על אור השמש כמו"כ [כמו כן]

І тоді: „Гавая буде мені Елокімом“ тощо. Адже написано: „Бо сонце й щит — Гавая, Елокім“: як щит є покровом для сонця, накриваючи й приховуючи сонячне світло,

Тепер — центральна фраза обітниць: «Гавая буде мені Елокімом». У псалмі «сонце» зіставлено з Гавая, а «щит» — з Елокімом: як щит покриває сонце, огортаючи його світло.

שם אלקים הוא בחי' נרתק לשם⁷⁵ הוי' ומכסה ומסתיר עליו להיות נבראים בעלי גבול ונפרדים בפ"ע
[בפני עצמו] משא"כ שם הוי' הוא בחי' המשכת אור ה' למטה כו'.⁷⁶

так само Ім'я Елокім є покровом для Імені Гавая, приховуючи його, щоб створені істоти були обмеженими й відокремленими самі по собі; тоді як Ім'я Гавая означає притягування світла Б-га донизу тощо.

Отже, Елокім приховує Гаваю, щоб могли існувати обмежені й відокремлені створіння, не зазнаючи надмірного впливу цього світла. Натомість Гавая — це низведення світла Б-га донизу.

29 והנה כ"ז [כל זה] הוא בבחי' השתלשלות מעלה ומטה וחשך ואור אבל לעתיד שיתגלה בחי' ענג העליון שהוא למעלה מעלה מבחי' ההשתלשלות והוא למעלה מעלה מבחי' שם⁷⁷ הוי' ושם אלקים

Усе це належить до ланцюга послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут), зі співвідношенням «вище й нижче», «темрява й світло».

Усе це — сонце й щит, розкриття й приховання — належить до ішталшелут, із його співвідношенням «вище й нижче», «темрява й світло».

ואזי מה שעתה הוא בחי' שם הוי' יהיה אז בחי' אלקים לגבי בחי' ענג העליון הנ"ל

Але в прийдешньому, коли розкриється вища насолода, що набагато перевищує ланцюг послідовного розгортання світів згори вниз і набагато перевищує Ім'я Б-га (Гавая) та Ім'я Б-га (Елокім), те, що нині є рівнем Гаваї, тоді буде рівнем Елокім стосовно згаданої вище вищої насолоди.

Але насолода, яка розкриється в майбутньому, набагато перевищує весь ішталшелут — навіть Імена Гавая та Елокім. Стосовно неї навіть Гавая, нині Ім'я розкриття, буде подібною до Елокім — лише покровом: саме це означають слова «Гавая буде для мене Елокім».

ואזי והאבן הזאת אשר שמתי מצבה⁷⁸ כנ"ל יהיה בית אלקים שיהיה בית וכלי לבחי' אלקים דלעתיד שהוא בחי' הוי' עתה.

І тоді «камінь цей, який я поставив як стовп», як згадано вище, «буде домом Елокім»: він стане домом і посудиною для рівня Елокім у прийдешньому, який нині є рівнем Гаваї.

Камінь, найнижчий рівень, тоді стане «домом Елокім» — посудиною для того, що в майбутньому називатиметься Елокім, а нині є Гаваєю, як ми її знаємо. Так отримуємо відповідь на перше запитання: камінь стає домом, коли Гавая стає «Елокімом».

וכל אשר תתן לי הוא לשון עתיד היינו כל עליות שיהיו לעתיד הכל עשר אעשרנו לך בבחי' מעשר כנודע ודי"ל [ודי למבין]:

«I все, що Ти даси мені» — це майбутній час; тобто всі піднесення, які відбуватимуться в прийдешньому, — усе це — «неодмінно відділю для Тебе десятину», у формі десятини, як відомо; і цього досить тому, хто розуміє.

Обітниця Яакова завершується словами: «усе, що Ти даси мені, я відділю для Тебе десятиною». «Даси» — це майбутній час: нескінченні піднесення майбутнього також будуть віддані Б-гові як десятина. Маамар завершується словами: «і цього досить тому, хто розуміє».

РОЗДІЛ 9 • 130

Підсумок

30 קיצור⁷⁹ (א) הנה יעקב המשיך הי"ד ח"ע [חכמה עילאה] לבחי' עקביי וזהו ענין יציאת יעקב מבאר שבע יסוד אי' [אימא] לבחי' חרן כדי להעלות בירורי נוגה

Короткий виклад. (а) Яаков низвів літеру йуд, що означає наднебесну мудрість (Хохма), до рівня п'ят. У цьому й полягає вихід Яакова з Беер-Шеви, Ёсода (основи) Імми (материнського аспекту), до рівня Харана — щоб піднести іскри зі сфери нога (змішаного простору добра і зла);

Короткий виклад складається з трьох пунктів. (а) Яаков низвів літеру йуд, наднебесну мудрість (Хохму), до рівня п'ят. Беер-Шева ототожнюється з Ёсодом Імми, каналом розуміння (Біна), а Яаков зійшов до Харана, щоб піднести іскри, захоплені у сфері нога — змішаному світі добра і зла, який можна очистити.

והיינו מה שלקח מאבני המקום⁸⁰ שהם בחי' אותיות דבר ה' המלובשים בדצ"ח [בדומם צומח ח'] ועשה מהם אבן אחת הוא בחי' יו"ד שזהו וישם מראשותיו⁸¹ (ע' [עיינן] זהר ח"א [חלק א'] דע"ב ופ' ויצא קנ"א ופ' ויחי רל"א ובמ"ש ע"פ אבן ישראל)^{82, 83, 84}

Тобто він узяв каміння того місця — літери слова Б-га, втілені в неживому, рослинному й тваринному, — і зробив із них один камінь, що відповідає рівню йуд; у цьому й полягає «і поклав [його] собі в головах» (див. Zohar, Part I, folio 72, i Parshas Vayetzei, [folio] 151, i Parshas Vayechi, [folio] 231, а також пояснення до вірша «камінь Ізраїля»).

Каміння — це літери слова Б-га, втілені в неживому, рослинному й тваринному. Яаков зібрав їх в одну йуд, «у головах». У дужках наведено місця в Зогар і вказано на обговорення слів «камінь Ізраїля».

ואח"כ וישם אותה מצבה⁸⁵ המשכת בחי' ו' שנמשך מהיו"ד והוא ענין אורייתא מח"נ [מחכמה נפקת] ויצק עליה שמן להיות מה להלן באימה ויראה אף כאן באימה ויראה:⁸⁶

А згодом — «і поставив його стовпом»: низведення рівня вав, що походить від йуд; і в цьому полягає «Тора виходить із Хохми». «І вилив на нього олію», щоб «як там [було] з трепетом і благоговінням, так і тут — з трепетом і благоговінням».

Стовп — це вав, що походить від йуд; Тора виходить із наднебесної Хохми. Олія означає розкриття Хохми в Торі, щоб її вивчали з трепетом, як біля Синая.

(ב) ועי"ז ושבתי בשלום אל בית אבי בחי' יצחק כי אתה אבינו⁸⁷ והוא הצחוק והתענוג שיהיה לעי"ל [לעיתיד לבוא] מבידורים אלו והיינו ע"י אתכפא ואתהפכא נתברר מבחי' חר"ן ונהפך החי"ת לה"א להיות רנ"ה בחי' תענוג

(ב) І завдяки цьому — «я повернуся з миром до дому батька мого», до рівня Іцхака, про якого сказано: «Бо ти — наш батько»; і це той сміх і та насолода, що будуть у прийдешньому часі завдяки цим очищенням. Тобто через підкорення і перетворення відбувається очищення рівня Харана, і літера хет перетворюється на гей, утворюючи рину (радісний спів, насолоду) — рівень насолоди.

(б) Результатом є повернення до «дому батька мого» — до Іцхака, і до майбутнього сміху й насолоди, що виникнуть завдяки цим очищенням: Харан очищується, його літера хет стає гей, і він перетворюється на рину — насолоду.

(ועד"ז בענין יצ"מ [יציאת מצרים] מיצר הגרון ע"ד בחי' חרן נחר גרוני⁸⁸ כו' וימררו חיי אבותינו וכשנעשה יצ"מ [יציאת מצרים] הוא בחי' מזה משא"כ חמץ כענין ההפרש בין חרן לרנה):

(І так само щодо виходу з Єгипту (Міцраїм): із вузької протоки горла (мейцар га-гарон), подібної до рівня Харана, — «горло моє пересохло» тощо; «і зробили гірким життя наших праотців». А коли відбувається вихід з Єгипту, це рівень маці (прісного хліба), на відміну від хамецу (заквашеного тіста), як різниця між Хараном і ріною.)

Те саме стосується виходу з Єгипту. Міцраїм прочитується як мейцар га-гарон — вузька протока горла, подібна до пересохлого горла в Харані, коли єгиптяни зробили гірким життя наших предків. Вихід з Єгипту — це маца, на відміну від хамецу, так само як ріна відрізняється від Харана.

(ג) וגילוי ענג זה ע"י ב' בחי שלום לרחוק ולקרוב⁸⁹ ואז שם הוי' יהיה רק בבחי אלקי לגבי גילוי ההוא ולפיכך האבן הזאת שהיא בחי המלי המקבלת משם הוי' יהיה בחי בית אלקים

(в) І це насолода розкривається через два рівні миру — «для далекого й близького»; тоді Ім'я Б-га (Гавая) буде лише на рівні Імені Б-га (Елокім) щодо цього одкровення. Тому «цей камінь», тобто рівень царювання (Малхут), що отримує від Імені Гавая, стане рівнем «дому Елокім».

(в) Ця насолода розкривається через два види миру — для далекого й близького. Тоді Гавая буде подібна до Елокім стосовно цього одкровення, а камінь — Малхут, що отримує від Гавая, — стане «домом Елокім».

(וגם י"ל [יש לומר] כיון דלע"ל [דלעתיד לבוא] יאמרו ליצחק כי אתה אבינו ע"כ שיך בחי זו בשם אלקים וז"ש [וזהו שכתוב] צחוק עשה לי אלקים):⁹⁰

(Можна також пояснити так: оскільки в прийдешньому часі скажуть Іцхаку: «Бо ти — наш батько», цей рівень пов'язаний з Іменем Елокім; і це [значення слів]: «Елокім дарував мені сміх».)

Ще одне пояснення: оскільки Ізраїль скаже Іцхаку: «Ти — наш батько», майбутній рівень пов'язаний з Іменем Елокім, як у словах Сари: «Елокім дарував мені сміх».

В АВОДІ

Погані емоції людини — палку любов до речей цього світу та гнів — не слід просто придушувати: їх треба обернути і спрямувати лише до Б-га. Ця тшува, здійснена у темряві цього світу, приносить Б-гу насолоду, якої не може принести навіть служіння цілковито праведних. Тору, навіть її найземніші закони, слід вивчати з трепетом Сінаю — як одкровення власної мудрості Б-га.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

1. Чому Яаков спершу має піднести камені до найвищого рівня, перш ніж притягнути в них наднебесну мудрість?
2. Як притча про птаха, що говорить, пояснює, чому служіння тшуви приносить згори більшу насолоду, ніж служіння праведних?
3. У якому сенсі літери є «неживими» порівняно з ідеями, які вони несуть, і що це говорить про зв'язок світу з Б-жественним словом?
4. Що означає, що в майбутньому творіння перейде «від чогось до нічого», і як це пов'язано з тим, що Гавая стає «Елокім»?
5. Як два види миру — «для далеких і для близьких» — відповідають стовпу й олії?

Примітки

АБЗАЦ 1

1 ושבתי בשלום

У примітці сказано, що там надруковано запис цього маамару, зроблений Мітелер Ребе; він починається віршем «I Яков склав обітницю». Це інший запис того самого маамару.

ПРИМІТКА КЕНОТ

הנחת כ"א אדה"א כסה"מ תקס"ח ח"ב ע' תרכו מתחיל וידר יעקב נדר (וכן הוא ההתחלה בתו"ח). עוד הנחה כסה"מ הנחות הר"פ ע' סז. באוה"ת ויצא כרך א קצג, ב מציין הצ"צ שד"ה זה וד"ה ששים המה הנדפס בלקו"ת שה"ש נאמרו בשבת א'. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. קיצורים באוה"ת כרך ה תתנד, ב. נדפסו כמ"מ לדף כא, ד. לכללות מאמר זה ראה ד"ה ושבתי בשלום תשל"ה (נדפס כסה"מ מלוקט ח"ב ע' קנז). ד"ה זה תשמ"ז.

2 ושבתי בשלום

Яков, вирушаючи до Харана, дає обітницю в Бейт-Елі: якщо Б-г поверне його з миром до дому його батька, «Гавая буде моїм Б-гом (Елокім)». У простому розумінні Гавая буде його Б-гом; маамар тлумачить це так, що Гавая стає «Елокім» — лише покривом щодо вищої насолоди, яка відкриється в майбутньому.

בראשית כ"ח:21 Genesis 28:21

וְשָׁבְתִי בְשָׁלוֹם אֶל־בֵּית אָבִי וְהָיָה לִי לְאֵלָקִים:

so that I come back to my father's house in peace, then shall the L-RD be my G-d,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית כח, כא.

3 והאבן הזאת אשר שיתי מצבה יהיה בית אלקים

Обітниця триває: камінь, який він поставив стовпом, буде домом Б-га (бейт Елокім), і він віддаватиме десятину всього, що дасть йому Б-г. Маамар запитує, чому перетворення каменя на дім Елокім залежить від того, що Гавая стає Елокім.

בראשית כ"ח:22 Genesis 28:22

וְהָאֵבֶן הַזֶּה אֲשֶׁר־שִׁתִּי מִצֵּבָה יִהְיֶה בֵּית אֱלֹקִים וְכָל אֲשֶׁר תִּתֶּן־לִי עֹשֶׂר אֲעֲשֶׂרְנֹה לָךְ:

and this stone, which I have set up for a pillar, shall be G-d's house; and of all that Thou shalt give me I will surely give the tenth unto Thee.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

4 וצריך להבין השייכות של האבן וכו'

У примітці сказано, що ця версія і Torah Chaim порушують тут додаткові запитання, крім двох, поставлених у нашому тексті.

ПРИМІТКА КЕНОТ

כסה"מ תקס"ח ובתו"ח נמצאים עוד קושיות: "אור אבא שהוא אור הראשון דאצי" יונק מן בחי' מול השמיני דא"א והוא מול ונוצר חסד ונקי' בשם מול

העליון". — סה"מ תקס"ה כרך ב ע' תתקמב. וראה בלקו"ת אמור לט, א. לשון יניקה, ומהו ההגדלה. ובסה"מ תקס"ה שם.

АБЗАЦ 2

5 ויפגע במקום

Дорогою до Харана Яков надвечір натрапляє на «це місце», бере кілька його каменів і кладе їх собі під голову, щоб заснути. Маамар тлумачитиме камені як літери.

בראשית כ"ח:11 Genesis 28:11

וַיִּפְּגַע בַּמָּקוֹם וַיָּלֶן שָׁם כִּי־בָא הַשָּׁמֶשׁ וַיִּקַּח מֵאֲבָנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשֶׂם מִרְאֲשֵׁתוֹ וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא:

And he lighted upon the place, and tarried there all night, because the sun was set; and he took one of the stones of the place, and put it under his head, and lay down in that place to sleep.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית כח, יא.

6 וישם אותה מצבה

Уранці Яков бере камінь, що був у нього під головою, ставить його як стовп і лле олію на його верхівку. Маамар тлумачитиме вертикально поставлений стовп як низведення букви Bav.

בראשית כ"ח:18 Genesis 28:18

וַיִּשְׁכֶּם יַעֲקֹב בְּבֹקֶר וַיִּקַּח אֶת־הָאֵבֶן אֲשֶׁר־שָׁם מִרְאֲשֵׁתוֹ וַיִּשֶׂם אֹתָהּ מִצֵּבָה וַיִּצֹק שָׁמֶן עַל־רֹאשָׁהּ:

And Jacob rose up early in the morning, and took the stone that he had put under his head, and set it up for a pillar, and poured oil upon the top of it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 3

Початковий вірш параші: Яков залишає Беер-Шеву, дім своїх батьків, і прямує до Харана, міста Лавана. Маамар тлумачить цю подорож як спуск Б-жественного світла з найвищого рівня до найнижчого.

בראשית כ"ח:10 Genesis 28:10

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ תְּרָנָה:

And Jacob went out from Beer-sheba, and went toward Haran.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

8 יעקב הוא בחי' יו"ד עקב

На 27b (Ваешев 1:16) йуд, початок думки, зводиться до «п'яти», якою є мовлення; Яков «простягається від краю до краю» — від голови до п'яти — у кожному світі

відповідно до його міри. На 29a (Ваєшев 4:5-6) йуд у імені Яаков — це Хохма, зведена до п'яти, кінця найнижчих рівнів; і «його рука (ядо, літери йуд) тримала п'яту Ейсаву», щоб підпорядкувати її святості.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ע"ה שער סדר האצ"י פ"ב. וראה פרדס שער עה"כ ערך יעקב. וערך עקב. קהלת יעקב ערך ישראל. ובכ"מ. ראה לקמן כו, ב. כט, א. לקו"ת בלק סח, ב. ר"ה סא, ד. אוה"ת וישב תתצד, ב. תצא ע' תתעו ואילך.

АБЗАЦ 4

- 9 Беер-Шева та Харан стають двома кінцями ланцюга світів — найвищим і найнижчим.

Genesis 28:10 כ"ח: בראשית

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּעֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ תְּרַנָּה:

And Jacob went out from Beer-sheba, and went toward Haran.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 5

- 10 צוה ישועות יעקב

Псалмоспівець із синів Кораха звертається до Б-га: «Ти — мій Цар, Б-же; звели про спасіння Яакова», просячи Його постановити визволення Ізраїлю. Маамар тлумачить ешуот як 370 (ש"ע) вищих світл, які Яаков притягує вниз, а також як світло Б-га, що «повертається» вниз.

Psalms 44:5 מ"ד:ה' תהלים

אַתָּה־הוּא מֶלֶכִּי אֱלֹקִים צִוְּה יִשְׁעוֹת יַעֲקֹב:

Thou art my King, O G-d; command the salvation of Jacob.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים מד, ה. "ע' לקו"ת פ' חקת ד"ה על כן יאמרו המושלים שם בהביאור ס"ז א" — הג"ה בגיליון תו"א. קטע מכאן בד"ה לא תלבש שעטנו בסה"מ תרל"ב כרך ב ע' תסד עם הוספות.

- 11 ש"ע נהורין עילאין

Там Раббі Шимону сказано, що його Тора підноситься у 370 світлах; примітка Kehot цитує це разом з Idra Rabba та Ec Ha'im як джерело терміна «370 світл».

Zohar I, 4b ד, ח"א

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה ד"ה ושבתי בשלום — תשל"ה (סה"מ מלוקט ח"ב ע' קס) הערה 44 שבתור"ח כאן (והוא הנק' שעה נהורין כמ"ש בזה"ר). ובתו"א [כאן] ישועות הם ש"ע נהורין עילאין (וראה בארוכה בהגהות לתו"א שם — באוה"ת פרשתנו קצב סע"א ואילך). ובאגה"ק ס"ג (קד, סע"ב): ישיעות הוא מלשון וישע . . דשי"ע נהורין שבוה"ק (ראה ח"א ד, ב. ח"ג קלג, סע"ב). ע"ה שער טו (שער הזיווגים) פ"ב ואילך. ועוד.

- 12 ש"ע נהורין עילאין

В Idra Rabba йдеться про світла, що сяють у 370 напрямках; примітка Kehot цитує цей текст як джерело терміна.

Zohar, Idra Rabba 15:134-17:147 ט"ו:קל"ד-ספר הזהר, האדרא רבא ט"ו:קל"ד-ס"ז:קמ"ז

- 13 ש"ע נהורין עילאין

Ec Ha'im, Sha'ar HaZivugim цитує примітку Kehot щодо 370 світл та їхнього місця в системі Арізала.

Sefer Etz Chaim 15:2 ט"ו:ב' עץ חיים

... ש"ע ע"ה והכתר לבדו הכולל כולם הוא ש"ע נמצא כי כפן א' יש ט"ס כל א' כלולה מן המ"א הם ש"ע נהורין וכן כפן הב' ש"ע נהורין ממ"א אותיות הוי"ה הב' כנ"ל. גם נתבאר שם כי במצח דא"א מתלבש הדעת דעתיק (צ"ל דא"א) ובתוכו מתלבש היסוד דעתיקא וגם מה המצח יורד הארה עד א"א כדי שידווגו כי הרי הוא נמשך מבחי' יסוד ודעת שהם בחי' זווג ושם נתבאר איך יורדים אורות אלו עד הגרון דא"א ושם נעשה הזווג מהח"ך והגרון ונעשה בחינות אח"ה שבגרון שהוא בחינת שם ס"ג ואה"י"ה ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

- 14 וישע ה' אל הבל

Б-г «звернувся до» (вайїша) Гевеля та його приношення, тобто прийняв його. Маамар тлумачить ешуот як слово того самого кореня: світло Б-га повертається до того, що внизу, і спускається до нього.

Genesis 4:4 ד'ה' בראשית

וְהָבֵל הָבִיא גִּם־הוּא מִבְּכֹרוֹת צֹאנוּ וּמִחֻלְבֵּהוּ וַיִּשַׁע ה' אֶל־הָבֵל וְאֶל־מִנְחָתוֹ:

And Abel, he also brought of the firstlings of his flock and of the fat thereof. And the L-RD had respect unto Abel and to his offering;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית ד, ד.

- 15 ונהר יוצא מעדן

Ріка виходить з Едена, щоб зрошувати сад, а звідти розділяється на чотири рукави. Маамар тлумачить Еден як вищу мудрість (Хохма), а поділ ріки — як відокремленість, що супроводжує спуск униз.

Genesis 2:10 ב'י"ב בראשית

וְנָהָר יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת־הַגֶּן וּמִשָּׁם יִפְרָד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים:

And a river went out of Eden to water the garden; and from thence it was parted, and became four heads.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית ב, י.

АБЗАЦ 6

- 16 ומשם יפרד

«I звідти вона розділяється [на чотири голови]»; розділення річки прочитується як відокремленість, що ви-

никае, коли світло спускається далеко від свого джерела.

Genesis 2:10 בראשית ב':י

וְנָהָר יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת־הַגֶּן וּמִשָּׁם יִפְרָד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים:

And a river went out of Eden to water the garden; and from thence it was parted, and became four heads.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

17 שו"ה הגן כ' — בהשתלשלות רבות וצמצומים רבים

В одному рукописному варіанті читаємо: «через послідовне розгортання згори вниз і численні скорочення» замість «через численні етапи послідовного розгортання згори вниз і численні скорочення».

ПРИМІТКА KEHOT

בבזך 1824: בהשתלשלות וצמצומים רבים.

АБЗАЦ 7

18 כמ"ש כס"י שני אבנים

У маамарі про Хануку там (29a) літери думки, мовлення й дії, що слугують облаченням для емоційних атрибутів, називаються неживими; літери святості — це «стіна з каменів», як у вислові «два камені будують два дома». Далі пояснюється, що ці літери підносяться за допомогою кадінія.

ПРИМІТКА KEHOT

פ"ד מט"ז עפ"י נוסח האריז"ל. ראה לקמן כט, א. לקו"ת במדבר ה, ב.

19 שני אבנים בונות שתי בתים שלש אבנים בונות ששה בתים

Сефер Ёцира рахуе різні порядки літер, уподібнюючи їх до будинків, збудованих із каменів: дві літери можна розташувати двома способами, а три — шістьма. Примітка Kehot посилається на нього як на 4:16 — це місце цього тексту у версії Арізаля. Альтер Ребе використує це, щоб показати, що камені у вірші — це літери.

Sefer Yetzirah 4:12 ספר יצירה ד':יב

שבע כפולות כיצד צרפן. שתי אבנים בונות שני בתים. שלש בונות ששה בתים. ארבע בונות ארבעה ועשרים בתים. חמש בונות מאה ועשרים בתים. שש בונות שבע מאות ועשרים בתים. שבע בונות חמשת אלפים וארבעים בתים. מכאן ואילך צא וחשוב מה שאין הפה יכול לדבר ואין האוזן יכולה לשמוע. ואלו הן שבעה כוכבים בעולם חמה נוגה כוכב לבנה שבתאי צדק מאדים. ואלו הן ז' ימים בשנה שבעה ימי בראשית. ושבעה שערות בנפש שתי עינים שתי אזנים ושני נקבי האף והפה. ובהן נחקקו שבעה רקיעים ושבע ארצות ושבע שעות. לפיכך חבב שביעי ...

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain)

20 בדבר ה' שמים נעשו

Псалмоспівець прославляє Б-га: «Словом Імені Б-га (Гавая) створені небеса, а подихом Його уст — усе їхнє воїнство». Творіння здійснюється через Б-жественне

...ושבתי בשלום אל בית אבי והיה הוי' לי

мовлення, тому «камені», тобто літери, існують і наго-рі — як літери творіння.

Psalms 33:6 תהילים ל"ג:ו

בְּדִבְרֵי ה' שָׁמַיִם נִעְשׂוּ וּבְרוּחַ פִּי כָל־צִבְּאָם:

By the word of the L-RD were the heavens made; And all the host of them by the breath of His mouth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА KEHOT

תהלים לג, ו.

АБЗАЦ 8

21 מלכותך מלכות כל עולמים

Давид прославляє Б-га: «Твое царство — царство всіх віків (оламим)». У простому розумінні оламим означає вічність; маамар прочитує це як «усі світи»: кожен світ, хоч би скільки їх було, черпає життєву силу від царювання (Малхут) Б-га.

Psalms 145:13 תהילים קמ"ה:יג

מְלִכּוּתְךָ מְלִכּוּת כָּל־עֲלָמִים וּמִשְׁשָׁלְתָּךְ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion endureth throughout all generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА KEHOT

תהלים קמה, יג.

22 היש מספר לגדודיו

Біллад Шухітець, один із друзів Йова, говорить про велич Б-га: «Чи можна полічити Його війська?» Маамар застосовує ці слова до незліченних світів і воїнств.

Job 25:3 איוב כ"ה:ג

הֲיֵשׁ מִסְפָּר לַגְּדוּדָיו וְעַל־מִי לֹא־יָקוּם אוֹרָהוּ:

Is there any number of His armies? And upon whom doth not His light arise?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА KEHOT

איוב כה, ג. ראה בסה"מ תרל"ה כרך א ע' נג.

АБЗАЦ 9

23 וכמאריז"ל

Варіант рукопису: замість «як сказали наші мудреці, благословенної пам'яті» там читаємо «як сказано в Зога-рі»; примітка Kehot вказує на вступ до Тікуней Зоар, 12b.

ПРИМІТКА KEHOT

בבזך 1824: וכמ"ש בוהר. — ת"ז בהקדמה יב, ב.

24 אות הוא בצבאות שלו

У нашому друкованому Талмуді Реш Лакін тлумачить слова «Гавая Цваот — Його Ім'я» як «Він — володар Свого воїнства», а раббі Йоханан тлумачить інший вірш як «Він — літера серед Його мірадів»; примітка Kehot також посилається на Ейн Яаков і Хідушей Арадот Ма-

харші там. У маамарі «ос» означає «літера»: війства отримують життєву силу від однієї літери.

Chagigah 16a ט"ז חגיגה

ПРИМІТКА КЕНОТ

חגיגה טז, א. (ראה שם ע"י, ובח"א"ג).

25 אות הוא בצבאות שלו

Тікуней Зогар (вступ, 12b) говорить про Б-га: «Він є літерою у Своему війстві». У примітці Kehot зазначено, що в рукописі Buch 1824 тут читаємо «як сказано в Зогарі», і вказано на це місце.

Tikkunei Zohar 12b ט"ב תקוני זוהר

26 אלף אלפין ישמשונה

У видінні Даниїла про Старця днями сказано: «Тисяча тисяч служила Йому, і безліч безлічей стояла перед Ним». Маамар наводить ці слова, говорячи про численні небесні війства, які, попри це, отримують життєву силу від однієї літери.

Daniel 7:10 י"ד דניאל

נָהַר דִּינֹר נֶגַד וְנִפְק מִן־קִדְמוֹהִי אֶלְף אֶלְפִין יִשְׁמֹנֶה וְרַבּוּ רַבְּבֵי קִדְמוֹהִי יְקוּמוּן דִּינָא וְתַב וְסִפְרִין פְּתִיחוּ:

A fiery stream issued And came forth from before him; thousand thousands ministered unto him, And ten thousand times ten thousand stood before him; The judgment was set, And the books were opened.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

דניאל י, י.

27 היש מספר לגדודיו

Знову наведено на підтвердження незліченних війств.

Job 25:3 ג' איוב

הֲיֵשׁ מִסְפָּר לְגִדּוּדָיו וְעַל־מִי לֹא־יָקוּם אוֹרְהוּ:

Is there any number of His armies? And upon whom doth not His light arise?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

28 קדוש ה' צבאות

У видінні Ішая серафими гукають один до одного: «Святий, святий, святий — Гавая Цваот; уся земля сповнена Його слави». Ім'я Цваот є відправною точкою, щоб прочитати в ньому «ос» — «літера».

Isaiah 6:3 ר' ישעיהו

וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ הִי צְבָאוֹת מְלֵא כְלִי־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

And one called unto another, and said: Holy, holy, holy, is the L-RD of hosts; The whole earth is full of His glory.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ישעיהו ו, ג.

אבזאצ 10

29 השתלשלות כל העולמות . . צירופי האותיות שבבחי דבר ה'

Sha'ar HaYichud VehaEmunah докладно пояснює, як кожне створіння виникає завдяки сполученням і замінам літер Б-жественного мовлення, — саме про цю ідею йдеться тут.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה תניא ח"ב פ'

30 ויקח מאבני המקום

Камені, які взяв Яаков, тлумачаться як численні літери творіння.

בראשית כ"ח:11 Genesis

וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם וַיֵּלֶן שָׁם כִּי־בָא הַשֶּׁמֶשׁ וַיִּקַּח מֵאֲבָנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשָּׂם מִרְאשְׁתּוֹ וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא:

And he lighted upon the place, and tarried there all night, because the sun was set; and he took one of the stones of the place, and put it under his head, and lay down in that place to sleep.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

31 חכים ולא בחכמה ידיעא

З молитви Еліягу (Патах Еліягу) в Тікуней Зогар: «Ти мудрий, але не відомою мудрістю; Ти розумієш, але не відомим розумінням». Маамар застосовує ці слова до сфер духовного прояву (сфірот) в їхньому вищому стані, коли вони цілковито єдині з Б-гом.

תקוני זוהר י"ז ב:ג-ד"ב Tikkunei Zohar 17b:3-4

אנת חכים ולא בחכמה ידיעא. אנת הוא מבין ולא מכינה ידיעא. לית לך אתר ידיעא אלא לאשתמודעא תוקפך וחילך לבני נשא. ולאחזאה לון איך אתנהיג עלמא דינא וברחמי דאינון צדק ומשפט כפום עובדיהון דבני נשא. דין איהו גבורה. משפט עמודא דאמצעיאת. צדק מלכותא קדישא. מאזני צדק *תרין סמכי קשוט. הין צדק אות ברית. כלא לאחזאה איך אתנהיג עלמא.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

אבזאצ 11

32 לך ה' הגדולה

Давид благословляє Б-га перед усім зібранням: «Тобі, Ім'я Б-га (Гавая), належать велич, могутність, слава, перемога й пишнота». Кабала тлумачить цей перелік як сфери духовного прояву (сфірот); тут сфірот показано в їхній єдності з Б-гом.

דברי הימים א כ"ט:11 I Chronicles 29:11

לָךְ הִי הַגְּדֹלָה וְהַגְּבוּרָה וְהַתְּפָאֶרֶת וְהַנִּצָּחַ וְהַהוֹד כִּי־כָל בְּשָׂמִים וּבְאָרֶץ לָךְ הִי הַמְּמִלְכָה וְהַמְּתַנַּשֵּׂא לְכָל לְרָאשׁ:

Thine, O L-RD, is the greatness, and the power, and the glory, and the victory, and the majesty; for all that is in the heaven and in the earth is Thine; Thine is the kingdom, O L-RD, and Thou art exalted as head above all.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

דה"א כט, יא.

АБЗАЦ 12

33

ואות הה"א

У примітці сказано, що цей уривок про літеру гей відсутній у транскрипції маамару в Hanachos HaRap.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ענין זה ליתא בהנחת הר"פ.

АБЗАЦ 13

34

וישם אותה מצבה

Яков ставить камінь як стовп; вертикально поставлений стовп прочитується як вертикальна літера вав.

בראשית כ"ח:18 Genesis 28:18

וַיִּשְׁכֶּם יַעֲקֹב בְּבֹקֶר וַיִּקַּח אֶת־הָאֶבֶן אֲשֶׁר־שָׁם מֵרֹאשְׁתּוֹ וַיִּשֶׁם אֹתָהּ מִצְבֵּה וַיִּצְקֶשׁ שָׁמָּן עַל־רֹאשָׁהּ:

And Jacob rose up early in the morning, and took the stone that he had put under his head, and set it up for a pillar, and poured oil upon the top of it.

Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

35

אות הוא"ו שעל ראשו נקודת הו"ו

На тій сторінці (15d) пояснюється, що зір походить від Хохми й рухається згори вниз, тоді як слух походить від розуміння (Біна) й підноситься знизу; зір сягає нижчих рівнів, аж до фізичних речей, «бо Йесод Абба (основа Абба) довгий»: Хохма простягається аж донизу, подібно до вав, проведеної від йуд.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לעיל טו, ד. לקו"ת תצא כט, ג.

АБЗАЦ 14

36

ויצק שמן על ראשה

Яков виливає оливу на верхівку стовпа, щоб освятити його. Маамар тлумачить оливу як вищу мудрість (Хохма), що впливається в Тору й міцвот.

בראשית כ"ח:18 Genesis 28:18

וַיִּשְׁכֶּם יַעֲקֹב בְּבֹקֶר וַיִּקַּח אֶת־הָאֶבֶן אֲשֶׁר־שָׁם מֵרֹאשְׁתּוֹ וַיִּשֶׁם אֹתָהּ מִצְבֵּה וַיִּצְקֶשׁ שָׁמָּן עַל־רֹאשָׁהּ:

And Jacob rose up early in the morning, and took the stone that he had put under his head, and set it up for a pillar, and poured oil upon the top of it.

Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית כח, יח. באוה"ת פי ויקהל עי ב'קד: "ור"ל שאין תכלית המכוון להיות העלאה שזהו ענין וישם אותה מצבה, כ"א להיות המשכה, וזהו ויצוק שמן כו" עכ"ל.

37

פי שמן הוא בחי חכמה עילאה

Талмуд говорить, що в Текоа, де люди звикли до оливкової олії, мудрість була поширена серед них; примі-

тка Kehot наводить це як підтвердження зв'язку між оливою та Хохмою.

Mnachat 85b:13-14 Menachot 85b:13-14

גמי (שמואל ב יד, ב) וישלח יואב תקועה ויקח משם אשה חכמה מאי שנא תקועה אמר רבי יוחנן מתוך שרגילין בשמן זית חכמה מצויה בהן: תנו רבנן (דברים לג, כד) וטובל בשמן רגלו זה חלקו של אשר שמושך שמן כמעין אמרו פעם אחת נצרכו להן אנשי לודקיא בשמן מינו להן פולמוסטוס אחד אמרו לו לך והבא לנו שמן במאה ריבוא

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

ПРИМІТКА КЕНОТ

מא"א בערכו. ראה מנחות פה, ב: שמתוך שרגילין בשמן זית חכמה מצויה בהן.

38

שמן משחת קודש

Б-г велит Моше приготувати «оливу святого помазання», щоб освятити Мішкан (Святилище), його посудини й коханім (священників). Тут олива постає образом вищої Хохми — джерела святості.

שמות ל"ב:25 Exodus 30:25

וַעֲשִׂיתָ אוֹתוֹ שֶׁמֶן מִשְׁחַת־קֹדֶשׁ רֶקֶחַ מִרְקַחַת מַעֲשֶׂה רֶקֶחַ שֶׁמֶן מִשְׁחַת־קֹדֶשׁ יִהְיֶה:

And thou shalt make it a holy anointing oil, a perfume compounded after the art of the perfumer; it shall be a holy anointing oil.

Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

שמות ל, כה.

39

המחליף פרה בחמור

У Мішні розглядається випадок, коли людина міняє корову на осла, а корова народжує теля; думки розходяться щодо того, чи народилося теля до обміну, чи після нього. Маамар наводить цей випадок як приклад законів Тори про звичайні матеріальні речі.

משנה בבא מציעא ח"ד:4 Mishnah Bava Metzia 8:4

המחליף פרה בחמור וילדה, וכן המוכר שפחתו וילדה, זה אומר עד שלא מכרתה, וזה אומר משלקחתי, יחלקו. היו לו שני עבדים, אחד גדול ואחד קטן, וכן שתי שדות, אחת גדולה ואחת קטנה, הלוקח אומר גדול לקחתי, והלה אומר איני יודע, וזה בגדול. המוכר אומר קטן מכרתה, והלה אומר איני יודע, אין לו אלא קטן. זה אומר גדול וזה אומר קטן, ישבע המוכר שהקטן מר. זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע, יחלקו:

If one swapped a cow for a donkey, and it gave birth, So too if one sold his slave and she gave birth, [And] one (the seller) says, "It was born before I sold her", and the other (the buyer) says, "It was born after I bought her", they shall divide [the value of what was born]. If one had two slaves, one large and the other small, or two fields, one large and the other small, [And he sold one of them], If the buyer says, "I bought the large ...

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

АВЗАЦ 15

40

וכמארז"ל מה להלן באימה וביראה

Талмуд виводить зі слів «того дня, коли ти стояв перед Ім'ям Б-га (Гавая), твоїм Б-гом, на Хореві», що Тору слід вивчати так, як її було даровано на Синаї: «як там — зі страхом і трепетом, так і тут — зі страхом і трепетом». Маамар тлумачить ці слова як вказівку на те, що розкриття вищої мудрості (Хохма) на Синаї присутнє у вивченні Тори й тепер.

Berakhot 22a:47d: כ"ב א: ד' 22a:47d

דַּתְנֵא: "וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בְנֶיךָ", וְכָתִיב בְּתוֹרָה "יּוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בְּחוֹרֵב", מָה לְהֵלֵן בְּאִימָה וּבִירְאָה וּבְרִתָּהּ וּבִזְעַי, אִם כָּאֵן בְּאִימָה וּבִירְאָה וּבְרִתָּהּ וּבִזְעַי.

for there is a teaching: "Thou shalt make them known unto thy children and thy children's children" (Deut. iv. 9) and it continues, "The day that thou stoodest before the L-rd thy G-d in Horeb" (Deut. iv. 10) — as [the Israelites stood at Horeb] with dread and fear and trembling and shaking, so here [when teaching Torah] must it be with dread and fear and trembling and shaking.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ברכות כב, א. נתבאר בבונה ירושלים סי קו. מאמרי אדה"ו הקצרים ע' שו. וראה לקמן מ, ד. סו, ב. לקו"ת נשא כב, ג. אוה"ת מטות ע' ארפה. ד"ה אשר ברא תשל"ט. כל הענין ליתא בהנחת הר"פ.

41

ואשים דברי בפך

Б-г промовляє до Свого народу через пророка: «Я вклав Свої слова у твої уста й накрив тебе тінню Своєї руки». Маамар наводить ці слова стосовно вивчення Тори тепер: слова, які людина вивчає, — це власні слова Б-га, як і на Синаї.

Isaiah 51:16: ישיעהו נ"א ט"ז 51:16

וְאֲשֶׁם דְּבָרֵי בְּפִיךָ וּבְצֶל יָדִי כִּסִּיתִיךָ לְנֹטַע שְׁמִים וְלִיסַד אֶרֶץ וְלִאמֹר לְצִיּוֹן עֲמִי־אֶתָּה:

And I have put My words in thy mouth, And have covered thee in the shadow of My hand, That I may plant the heavens, And lay the foundations of the earth, And say unto Zion: 'Thou art My people.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ישיע"י נא, טז.

42

אנכי ה' אלקיך

Перша з Десяти заповідей: «Я — Гавая, твій Б-г, Який вивів тебе з землі Єгипетської». Ізраїль почув ці слова на Синаї від Самого Б-га; у маамарі це приклад цілковитого розкриття.

Exodus 20:2: שמות כ:ב 20:2

אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים:

I am the L-RD thy G-d, who brought thee out of the land of Egypt, out of the house of bondage.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АВЗАЦ 16

43

וירימה מצבה

Коли Яаков уклав союз із Лаваном, він узяв камінь, підняв його й поставив як стовп — свідка між ними. Маамар спирається на слово «підняв», щоб показати: спершу стовп треба було піднести.

Genesis 31:45: בראשית ל"א מ"ה 31:45

וַיָּקֶם יַעֲקֹב אֶבֶן וַיְרִימֶה מִצְבֵּה:

And Jacob took a stone, and set it up for a pillar.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית לא, מה.

44

נעוץ סופן בתחלתן

У Сефер Єцира сказано про десять сфер духовного прояву (сфірот): «їхній кінець вклинюється в їхній початок, а їхній початок — у їхній кінець, немов полум'я, прив'язане до вуглини». Маамар застосовує цей вислів до піднесення, яке уможливорює спуск: те, що піднесене найвище, може досягти найнижчого.

Sefer Yetzirah 1:7: ספר יצירה א' ז' 1:7

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן כשלהבת קשורה בגחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

The decade of existence out of nothing has its end linked to its beginning and its beginning linked to its end, just as the flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and there is not a second one, and before one what wilt thou count?

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yetzirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

45

נעוץ סופן בתחלתן . . כידוע

Подальше обговорення принципу, згідно з яким кінець вклинений у початок.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה אוה"ת ואתחנן ע' פט. וראה לעיל א, ב.

АВЗАЦ 17

46

כי הנה אבי

Додаткове обговорення того, що «мій батько» — це Yitzchak, і майбутніх слів «Бо Ти — наш батько».

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה אוה"ת תרומה ע' איתקכו. וראה גם באוה"ת כי תשא ע' איתתפו.

47

כי אתה אבינו

Пророк, говорячи від імені народу, каже Б-гові: «Бо Ти — наш батько; адже Авраам не знає нас, а Ізраїль не визнає нас». У Талмуді (Shabbos 89b) розповідається, що в майбутньому Ізраїль промовить ці слова до Іцхака,

який спрямує їх до Б-га; маамар тлумачить слова «mīy bātko» в обітниці Яакова як Ццхака.

ישעיהו ס"ג:ט"ז Isaiah 63:16

כִּי־אַתָּה אָבִינוּ כִּי אֲבֹרְהֶם לֹא יֵדְעֵנוּ וְיִשְׂרָאֵל לֹא יִפְרְנוּ אֶתָּה ה' אָבִינוּ
גִּאֲלֵנוּ מֵעוֹלָם שְׁמֶךָ:

For Thou art our Father; for Abraham knoweth us not, and Israel doth not acknowledge us; Thou, O L-RD, art our Father, Our Redeemer from everlasting is Thy name.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ישע"י סג, טז.

АБЗАЦ 18

48

צחק עשה לי

При народженні Ццхака Сара каже: «Im'ya B-ga (Elokim) daruvato leni smikh; kozen, xto poche, smiyatimetsya (icchak) zi mnoyu». Im'ya Icchak pročituet'sya yak «smikh» i «nasoloda», a takozh yak дієслово майбутнього часу: «vin smiyatimetsya».

בראשית כ"א:6 Genesis 21:6

וְתֹאמַר שָׂרָה צָחַק עָשָׂה לִי אֱלֹקִים כְּלִי־הַשְׂמֵעַ יִצְחָק־לִי:

And Sarah said: 'G-d hath made laughter for me; every one that heareth will laugh on account of me.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית כא, ו.

49

לשון עתיד שיתגלה בחיי התענוג העליון

У Ki Tica Цемах Цедек зауважує, що це потребує розгляду, адже сказано, що третє визволення прийде за-слугою Яакова, тоді як тут воно пов'язується з Ццхаком.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ע' אוה"ת ויחי שצט, ב. וראה באוה"ת פ' כי תשא ע' איתתפו שצ"ע שהרי גאולה שלישית בזכות יעקב, וכאן כי שבזכות יצחק ע"ש. בדי"ה כל שמעשיו מרובין תרניג ע' ר"ז: "מבואר בת"א פ' ויצא דהוא בחי' צחוק ותענוג עליון שיתגלו לע"ל, וכמארו"ל במד"ר ר"פ אחרי, שמח אינו אומר אלא ישמח ה' במעשיו עתיד הקב"ה לשמוח במעשיהו של צדיקים. שלע"ל דוקא יהי גילוי השמחה מבחי' הברורים דעכשיו בבחי' אתכפא ואתהפכא". ע"ש.

АБЗАЦ 19

50

צפור המדברת

Притча про птаха, що говорить, з'являється там, i цей маамар розвиває її.

ПРИМІТКА КЕНОТ

או"ת להה"מ (הוצאת קה"ת) פג, א. פו, ד. ועוד. ראה לקמן כה, ד. לקו"ת במדבר יט, ד. שלח מח, ד. שה"ש לו, א. תו"ח תולדות קנב, א. ויצא קסו, א. וישלח קצ, ג. שער האמונה עט, א. סה"מ תרכ"ז ע' שצ. סה"מ תעריב ח"ב ע' תתקה. סה"מ תרמ"ג ע' קלג.

АБЗАЦ 20

51

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה

Харан, пункт призначення подорожі Яакова, уособлює найнижчий, найбільш відокремлений світ.

בראשית כ"ח:10 Genesis 28:10

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּעַר שְׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה:

And Jacob went out from Beer-sheba, and went toward Haran.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

52

נחר גרוני

Давид у скруті каже: «Я втомився від свого плачу; мое горло пересохло (nixar)». Маамар пов'язує слово nixar (נחר) зі словом Харан (חרן): Б-жественний голос висох i сховався.

תהילים ס"ט:4 Psalms 69:4

יִגְעַתִּי בִקְרָאִי נַחַר גְּרוֹנִי כָּלֹ עֵינַי מִיַּחַל לְאֵלָקָי:

I am weary of my crying; my throat is dried; Mine eyes fail while I wait for my G-d.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים סט, ד. רש"י פ"י נחר יבש. וראה באבן עזרא ובמצודת ציון שם. ראה לקו"ת להארז"ל פ' וישב. אוה"ת וארא ע' קעח.

53

נחר גרוני

Rashi пояснює слово nixar як «висохлий»; примітка Kegot наводить це пояснення, а також Ibn Ezra та Meцудат Ціон там.

רש"י על תהילים ס"ט:4 Rashi on Psalms 69:4

נחר. יבש כמו (איוב ל"ה) חרה מני חורב: כל עיני. כל תוחלת ממושכה קרויה כליון עינים כמו (דברים כ"ח:ל"ב) וכלות אליהם כל היום, מכלות עינים (ויקרא כ"ו:ט"ז) ועיני רשעים תכלינה (איוב י"א:כ):

has become parched Heb. נחר, dry, as (Job 30:30): "are burned (חרה) with heat." my eyes fail Any drawn-out hope is called "failure of the eyes," as (Deut. 28:32): "and pine after them all day". [Similarly] (Lev. 26:16): "that cause the eyes to pine away"; (Job 11:20), "and the eyes of the wicked will pine away."

On Your Way (Public Domain) • The Judaica Press complete Tanach with Rashi, translated by A. J. Rosenberg (CC-BY)

54

שנק' בחי' גרון שהוא קול כנודע

Примітка посилається на це джерело щодо горла як рівня голосу.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה ביאוה"ז להצ"צ כרך ב ע' תשסו.

55

נאלמתי דומי

Давид каже: «Я заанімів у мовчанні; я зберігав мовчання, [утримувався] від добра». Маамар застосовує ці

слова до Б-жественного голоса, замовклого у світах відокремленості.

Psalms 39:3:ג'ט:תהילים

נִאֲלַמְתִּי דוּמְיָה הֶחְשִׁיתִי מְטוֹב וְכֹאֲבִי נֶעְכָּר:

I was dumb with silence; I held my peace, had no comfort; and my pain was held in check.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים לט, ג.

АБЗАЦ 21

56

במקום שבעלי תשובה עומדין

Раби Абау каже, що там, де стоять баалей тшува [ti, хто повернувся до Б-га], абсолютно праведні не можуть стояти. Маамар пояснює це насолодою, яку породжує перетворення темряви.

Berakhot 34b:22-23:ג'כ"ב-כ"א:ברכות

וּפְלִיגָא דְרַבִּי אֲבָהוּ, דְּאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: מְקוֹם שֶׁבְּעָלֵי תְּשׁוּבָה עוֹמְדִין — צְדִיקִים גְּמוּרִים אֵינָם עוֹמְדִין, שְׁנֶאֱמַר: "שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְרַחוּק וְלִקְרוֹב". "לְרַחוּק" בְּרִישָׁא, וְהֵדֵר "לִקְרוֹב". וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר לָהּ: מֵאֵי "רַחוּק" — שֶׁהִיא רַחוּק מִדָּבָר עֲבִירָה מְעִיקָרָא. וּמֵאֵי "קְרוֹב" — שֶׁהִיא קְרוֹב לְדָבָר עֲבִירָה, וְנִתְרַחַק מִמֶּנּוּ הַשְּׁתָּא.

This is at variance with the opinion of R. Abbahu who said : The place which the penitent occupy, the perfectly righteous are unable to occupy ; as it is said, "Peace, peace to him that is far off and to him that is near" — "to him that is far off [from G-d]" first, and then "to him that is near." But R. Johanan can reply : What means "To him that is far off"? To him who was far off from transgression from the first ; and what ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ברכות לד, ב. וראה הערת כ"ק אדמו"ר ז"ע בספר המאמרים תש"ע ע' 183.

57

יפה שעה אחת בתשובה

Марей мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

אבות ד, יז.

58

יפה שעה אחת בתשובה

Раби Яаков каже, що одна година повернення (тшува) і добрих справ у цьому світі прекрасніша за все життя у Майбутньому світі. Маамар пояснює це насолодою, яку тшува приносить згори.

Pirkei Avot 4:17:י"ז:משנה אבות

הוּא הֵיךְ אֹמֵר, יִפֶּה שְׂעָה אַחַת בְּתִשְׁבּוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וְיִפֶּה שְׂעָה אַחַת שֶׁל קוֹרֵת רוּחַ בְּעוֹלָם הַבָּא, מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה:

He used to say: more precious is one hour in repentance and good deeds in this world, than all the life of the world to come; And more precious is one hour of the tranquility of the world to come, than all the life of this world.

...ושבתי בשלום אל בית אבי והיה הוי לי

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

59

כמ"ש בזהר פי פנחס

У примітці сказано, що від цього місця запис Hanachos HaRap подає маамар лише стисло.

ПРИМІТКА КЕНОТ

רנא, ב ואילך. מכאן ואילך בהנחת הר"פ בקיצור.

60

כמ"ש בזהר פי פנחס ע"פ גער חי"ת קנה

Зогар у розділі Пінхас тлумачить слова «Докори звівочі очерету» як перетворення літери хет у хамеці [квасно-му продукті] на літеру гей у маці [прісному хлібі].

ספר זוהר, פנחס ק"ה:תשכ"ז-106:727-105:Zohar, Pinchas ק"ו:תש"מ

61

גער חי"ת קנה

У простому значенні це молитва про те, щоб Б-г докорив «звірю очерету». Зогар читає хаяс [звірі] (חית) як літеру хет (ח"ת): докори літери хет у хамеці [квасному продукті], щоб вона стала літерою гей у маці [прісному хлібі].

Psalms 68:31:ל"א:תהילים

גֶּעַר חֵית קָנָה עֲדַת אֲבִירִים בְּעִגְלֵי עֲמִים מִתְרַפֵּס בְּרִצְיִכְסָף בּוֹר עֲמִים קְרָבוֹת יִחְפְּצוּ:

Rebuke the wild beast of the reeds, The multitude of the bulls, with the calves of the peoples, Every one submitting himself with pieces of silver; He hath scattered the peoples that delight in war!

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

62

כאבוד רשעים רנה

Приповідь Шломо: «Коли праведники процвітають, місто радіє, а коли гинуть злочестиві, лунає радісна пісня». Маамар тлумачить ріну [радісний спів] як пісню, що виникає, коли зло перетворюється.

Proverbs 11:10:י"א:משלי

בְּטוֹב צְדִיקִים תִּעְלֶץ קִרְיָהּ וּבְאָבֵד רָשָׁעִים רִנָּה:

When it goeth well with the righteous, the city rejoiceth; And when the wicked perish, there is joy.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

משלי יא, י.

63

(וזהו . . לעמוד)

У примітці зазначено, що ця вставка також є в рукописі маамарим Альтер Ребе.

ПРИМІТКА КЕНОТ

מוסגר זה נמצא גם בכת"י מאמרי אדה"ו. הענין נמצא בהנחות הר"פ, אבל שם בלי מוסגר.

АБЗАЦ 22

64

ואת רוח הטומאה אעביר

Б-г обіцяє через Захарію, що наприкінці днів Він усуне з землі дух нечистоти. Тоді вже не залишиться нічого,

що треба буде очистити.

Zechariah 13:2: זכריה י"ג:ב

וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא נֶאֱמָר ה' צְבָאוֹת אֶכְרִית אֶת־שְׁמוֹת הָעִצְבִּים מִן־הָאָרֶץ
וְלֹא יִזְכְּרוּ עוֹד וְגַם אֶת־הַנְּבִיאִים וְאֶת־רוּחַ הַטְּמָאָה אֶעְבִּיר מִן־הָאָרֶץ:

And it shall come to pass in that day, Saith the L-RD of hosts,
That I will cut off the names of the idols out of the land, And
they shall no more be remembered; And also I will cause the
prophets And the unclean spirit to pass out of the land.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

זכריה יג, ב. ראה לקו"ת שה"ש לח, ד. וראה גם בשלח ב, א.

65 בחריש ובקציר תשבות . . כמ"ש במ"א

Заповідь про Шабос: «Шість днів працюй, а сьомого дня спочивай; під час оранки й жнив спочивай». Маа-
мар тлумачить оранку й жнива як працю з очищення,
яка припиниться в майбутньому.

Exodus 34:21: שמות ל"ד:כ"א

שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִשְׁבֹּת בְּחָרִישׁ וּבִקְצִיר תִּשְׁבֹּת:

Six days thou shalt work, but on the seventh day thou shalt
rest; in plowing time and in harvest thou shalt rest.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

שמות לד, כא. ראה לקו"ת שה"ש לח, ד. בשלח ב, א.

АБЗАЦ 24

66 יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים

У Мішні перелічено псалом, який левіти співали що-
дня; на Шабат — «Псалом, пісня на день Шабату»: пі-
сня про прийдешній час, «про день, який увесє Шаб-
батом і спокоєм для вічного життя». Маама́р отото-
жнює цей день із розкриттям вищої насолоди.

Mishnah Tamid 7:4: משנה תמיד ז':ד

... בְּשֵׁשִׁי הָיוּ אוֹמְרִים (שם צג), ה' מֶלֶךְ גָּאוֹת לְבַשׁ וגו'. בְּשֶׁבֶת הָיוּ
אוֹמְרִים (שם צב), מִזְמוֹר שִׁיר לַיּוֹם הַשֶּׁבֶת, מִזְמוֹר שִׁיר לְעֵתִיד לְבָא,
לַיּוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שֶׁבֶת מְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים:

The following are the psalms that were chanted in the
Temple. 1) On the first day they used to say, "The earth is the
L-rd's and the fullness thereof, the world and they that dwell
therein" (Psalms 24). 2) On the second day they used to say:
"Great is the L-rd and highly to be praised, in the city of our
G-d. His holy mountain" (Psalms 48). 3) On the third day
they used to say: "G-d stands in the congregation of G-d, in
the midst of the judges he ...

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-
BY)

67 ושבתי כו' אל בית אבי

Повернення Якова до батьківського дому тлумачи-
ться як повернення з Харану до ріни (радості) — vtihi
Iцхака.

Genesis 28:21: בראשית כ"ח:כ"א

וְשִׁבְתִּי בְּשָׁלוֹם אֶל־בֵּית אָבִי וְהָיָה ה' לִי לְאֵלִים:

so that I come back to my father's house in peace, then shall
the L-RD be my G-d,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 25

68 עושה שלום במרומיו

Біллад-шуахитянин говорить про Б-га: «Влада й страх
— при Ньому; Він чинить мир на висотах Своїх». Маа-
мар використовує цей вислів, щоб визначити мир як
поєднання протилежностей.

Job 25:2: איוב כ"ה:ב

הַמָּשֶׁל וְפָחַד עִמּוֹ עֹשֶׂה שָׁלוֹם בְּמַרְוֹמָיו:

Dominion and fear are with Him; He maketh peace in His
high places.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

איוב כה, ב.

69 שמיכאל שר של מים

Про слова «Влада й страх — при Ньому» (Іов 25:2) Мі-
драш каже, що Міхаель — зі снігу, а Гавріель — з вогню,
і жоден не шкодить іншому: Б-г чинить між ними мир.
Маама́р називає їх князями води й вогню.

Bamidbar Rabbah 12:8: במדבר רבה י"ב:ח

ПРИМІТКА КЕНОТ

במד"ר יב, ח. ראה לקמן סו, א.

АБЗАЦ 26

70 שלום שלום לרחוק ולקרוב

Б-г обіцяє через Ішаюгу: «Мир, мир далекому й близь-
кому». Маама́р тлумачить повторене слово як два види
миру: наближення далекого — піднесення знизу — і
спуск згори.

Isaiah 57:19: ישעיהו נ"ז:י"ט

בּוֹרָא נֵיב שְׁפָתַי שָׁלוֹם שָׁלוֹם לָרְחוֹק וּלְקָרֹב אָמַר ה' וּרְפָאתָיו:

Peace, peace, to him that is far off and to him that is near,
Saith the L-RD that createth the fruit of the lips; And I will
heal him.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ישע"י נז, יט.

71 כ'י בחי' שלום

Примітка посилається на це місце у зв'язку з двома
рівнями миру, про які йдеться тут.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה ד"ה פדה בשלום תשלי"ח (סה"מ מלוקט ח"ב ע' יא) הערה 96.

АБЗАЦ 27

72 שו"ה בעולמות — ואזי אשוב אל

Варіант рукопису: замість «тоді я повернуся до» там
написано «тоді він прийде до».

ПРИМІТКА КЕНОТ

щодо цього вірша в іншому місці (примітка Kehot: Or ra-Tora on Берешит).

בראשית מ"ט:כ"ד 49:24 Genesis

וַתֵּשֶׁב בְּאֵיתָן קֶשֶׁתוֹ וַיִּפְּזוּ זְרָעֵי יָדָיו מִיָּדֵי אָבִיר יַעֲקֹב מִשֵּׁם רָעָה אֲבִן יִשְׂרָאֵל:

But his bow abode firm, And the arms of his hands were made supple, By the hands of the Mighty One of Jacob, From thence, from the Shepherd, the Stone of Israel,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

84

אבן ישראל

У the Зогар про Байехі йдеться про камінь-основу, який Яаков установив як «камінь Ізраїлю», а дванадцять каменів нагрудника, названих на честь колін, названо «камінями того місця».

ספר הזהר, ויחי מ"ג:ת"ג-תס"ב 43:450-462 Zohar, Vayechi

85

וישם אותה מצבה

The Зогар (Ноах, 72a-b) говорить про «цей камінь, який я поставив як стовп» як про камінь-основу, з якого було насаджено світ, і який Яаков поставив та помазав: «він поставив його як стовп... і вилив олію на його верх».

ספר הזהר, נח ל"ה:רפ"ג-ל"ו:רצ"ז 35:283-36:297 Zohar, Noach

This is implied in the expression, "and he put it as a matsebah" (erection, upstanding), implying that he set up again something which had been prostrate. He also "poured oil on its head", thus doing more than anyone else to restore it.'

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

86

מה להלן באימה ויראה אף כאן באימה ויראה

Вчення Талмуду про те, що Тору слід вивчати з трепетом Синаю, тут стисло підсумовано.

ברכות כ"ב א:ד' 22a:4 Berakhot

דַּתְּנִיָּא: "וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וּלְבָנֵי בְנֶיךָ", וּבְתִיב בְּתִרְיָה "יוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בְּחוֹרֵב", מָה לְהֵלֵן בְּאִימָה וּבִירְאָה וּבְרִתָּת וּבִזְעָ, אִף כָּאן בְּאִימָה וּבִירְאָה וּבְרִתָּת וּבִזְעָ.

for there is a teaching: "Thou shalt make them known unto thy children and thy children's children" (Deut. iv. 9) and it continues, "The day that thou stoodest before the L-rd thy G-d in Horeb" (Deut. iv. 10) — as [the Israelites stood at Horeb] with dread and fear and trembling and shaking, so here [when teaching Torah] must it be with dread and fear and trembling and shaking.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

87

כי אתה אבינו

Те, що Ізраїль скаже Іцхаку в майбутньому.

ישעיהו ס"ג:ט"ז 63:16 Isaiah

כִּי־אַתָּה אֲבִינוּ כִּי אֲבֹרְהָם לֹא יָדְעָנוּ וַיִּשְׂרָאֵל לֹא יִכְיֶרְנוּ אֶתָּה ה' אֲבִינוּ גִּאֲלֵנוּ מֵעוֹלָם שְׁמֶךָ:

For Thou art our Father; for Abraham knoweth us not, and Israel doth not acknowledge us; Thou, O L-RD, art our Father, Our Redeemer from everlasting is Thy name.

...ושבתי בשלום אל בית אבי והיה הוי' לי

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

88

נחר גרוני

Пересохле горло, пов'язане з Хараном, а тут також — із вузькою протокою Міцраїм [Єгипту].

תהילים ס"ט:ד' 69:4 Psalms

יִנְעַמִּי בְּקָרְאִי נַחַר גְּרוֹנִי כָּל־עֵינֵי מִיחַל לְאֱלֹקֵי:

I am weary of my crying; my throat is dried; Mine eyes fail while I wait for my G-d.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

89

לרחוק ולקרוב

Два види миру: для далекого й для близького.

ישעיהו נ"ז:ט"ט 57:19 Isaiah

בֹּרְא נִיב שְׁפֹתַיִם שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְרָחוֹק וְלִקְרוֹב אָמַר ה' וּרְפָאֵתִיו:

Peace, peace, to him that is far off and to him that is near, Saith the L-RD that createth the fruit of the lips; And I will heal him.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

90

צחוק עשה לי אלקים

Слова Сари, які пов'язують сміх — Іцхака — з Ім'ям Б-ра (Елокім).

בראשית כ"א:ו' 21:6 Genesis

וַתֹּאמֶר שָׂרָה צָחַק עָשָׂה לִי אֱלֹקִים כָּל־הַשְּׂמֵעַ יִצְחָק־לִי:

And Sarah said: 'G-d hath made laughter for me; every one that heareth will laugh on account of me.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

Про це видання

This edition contains the Hebrew text, the English translation, our explanations i the notes.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0.

Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Цитовані джерела за Сефарією: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); Sefer Etz Chaim (Public Domain); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain); On Your Way (Public Domain); The Judaica Press complete Tanach with Rashi, translated by A. J. Rosenberg (CC-BY); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain).

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Український переклад і пояснення підготовлено для LikuteiTorah.com за допомогою ШІ (openai/gpt-6-luna-pro:batch) та звірено з єврейським текстом і Sefaria; редактором-людиною ще не перевірено. Будь ласка, важливе перевіряйте за єврейським текстом.

Ребе просив вивчати маамарим тижневої парші — «Хасидську паршу» — протягом того тижня, розподіливши навчання на сім днів (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Навіщо її вивчати та благословення Ребе: [likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://www.likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/)

Безкоштовний некомерційний проєкт; тут нічого не продається. Не пов'язаний із Kehot, Sefaria чи Lubavitch Library.
© likuteitorah.com

Із [likuteitorah.com/uk/torah-ohr/vayeitzei/1/](https://www.likuteitorah.com/uk/torah-ohr/vayeitzei/1/)

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок